

XIX. Weöres Sándor Országos Gyermekszínházi Találkozó

regionális bemutatók

Budapest

Marczibányi tér, 2010. április 24.

A fővárosi regionális találkozón mindössze nyolc előadásra került sor idén, és köztük egyetlen egy sem volt, amelynek rendezője új felfedezettje lenne a régióknak. Az évek óta színvonalas előadásokkal bizonyító csoportvezetőktől erős mezőnyre számíthatunk. Azt azonban sajnálatosnak gondolom, hogy az elmúlt időszakokhoz viszonyítva mintha megfogyatkoztak volna a fővárosban az újonnan feltűnő csoportok. Összességében is kevesebben jelentkeztek a fesztiválra, és még kevesebb köztük az új név. Ennek remélhetőleg csupán az az oka, hogy a csoportok fellépési lehetőségeit, teherbírását a kerületek helyi rendezvényei kimerítik, vagy a sok rendezvényfelhívás közt elveszett a Weöresé.

Mindig veszélyes „elvárásokkal” nézni egy rendező munkáját. Ezt igen hamar megmutatta a napot nyitó Buzaszemek csoport előadása (*A 12 hónap*, rendező Buza Tímea). Az előző évben országos gálán szereplő csoport ezúttal nem egy ifjúsági meseregényből szemezgetett előadásához, mint tette ezt tavaly a Trapiti történeteivel. Idén Marschak meséjéből készítették előadásukat. A történet abszurd helyzetét, amikor a szegény mostohalány megsegítésére a hónapok – az év utolsó napján jóformán megállítva a valós idő múlását – lepergetnek egy egész esztendőt, igen nehéz érzékeltetni a színpadon (pedig e nélkül a tett súlya tűnik el); nem is sikerült. A rendező segítségül a díszletet hívta: a gyerekek fölé hatalmasodó, az egész színpadot uraló órát készített a hátsó függönyre, amely a megállított pillanatot volt hivatva jelezni. Am ez csak megúsása a problémának, és olyan mértékben nyomasztólag hat, hogy a játékosok eltörpülnek alatta, minden problémájukkal, konfliktusukkal. Az óra akkor is áll, mikor a szereplők a valós idő múlásáról, rövidségéről beszélnek, és akkor is, mikor a varázslatos események történnek. Nem csupán az említett óra, de a kellékek, amelyekkel a helyszínváltásokat kívánták érzékeltetni, sem segítették a játékot. A kusza történetben az eligazítást egy mesélővel igyekeznek megoldani, aki varázslócilinderében mintegy a porondmestere lehetne a játéknak, de alkalmazása, kiléte következetlen volt. Amennyire jól kidolgozottak voltak a csoport elmúlt évi előadásában a helyzetek és a viszonyok (bizonyítva mind a csoportvezető, mind a játékosok tehetségét), itt mintha elveszték volna a külsőségekben. Nem születtek meg a figurák, mint jellemek, sem a köztük való viszonyrendszer. A mese sem segít, hisz nem kínál igazi, játszható helyzeteket, inkább az „állunk és beszélgetünk” statikusságát. Ezt tetézi a tevékenységek, mint rözszedés, a fázás mímelésének sutasága. Csak a mesélésben hangzik el, de játékban nem születik meg a varázslatos erdő, ahol a csodák bekövetkezhetnek, ahol egy hisztériás akarnok, csakis parancsolni tudó királylány megváltozhat. Tisztázatlan maradt a csoport számára, ki a mese központi figurája, ki az, akinek fejlődését végigkísérjük, ehelyett egy többpólusú előadást kapunk valódi tét és feloldódás nélkül. A egyes korú játékosok derekasan küzdenek a térrel, és minden nehézséggel, igyekezettel és odaadással játszanak. Jobban áll nekik és rendezőjüknek is (a tavalyi valamint idejének másik előadása is bizonyíték erre) a speciális humorú és színházi világu történet és előadásmód.

A kamarateremben folytatódott a találkozó a Péntek Ramóna és Gyombolai Gábor vezette (Marczibányi téri) Gong csoport *Raponc* című előadásával. A történet egy Grimm-mesét dolgoz fel, szellemes, ötletes kellékhasználattal, jól szervezett játékkal. A gyerekek értőn vesznek részt az előadásban. A falapokkal folytatott játékok bizonyítéka a csapat és vezetőinek kreativitására. Pillanatok alatt varázsolnak a szemünk elé piacot, templomot, kocsmát, kerítést. A helyszínek és terek érzékeltetésre éppúgy remekül használják, mint berendezési tárgynak, a játék eszközeinek. Egyszerű, mégis félelmetes és izgalmas az ördögös asszony megformálása. Szépek a szerepváltások, pontos a gyerekek összjátéka. Mégis az egész előadás fésületlen maradt kissé, és kár érte, hogy nem egyenletesen erős. A királyfi története és a lány kiszabadítása jóval alatta marad kidolgozottságban, ötletben az előzőeknek, mintha erre már nem maradt volna elég idő. Az egész játékot keretezi egy suta, hétköznapi helyzetre épülő keretjáték, amely minden szempontból (ötletesség, átéltség, hihetőség) alatta marad a mesének, feleslegesen fityeg rajta.

A harmadik előadás ismét Buza Tímea alkotása. Budai csoportjával Varró Dániel Túl a Maszat-hegyen című művéből dolgozták fel a Babaarcú démon történetét (*Babaarcú démonok*). Igen karakteresre sikerült figurák jelennek meg a színen, lánykák jócskán feltupírozott, torzonborz, mégis művészi szép lobonccal. A kellemes humorú szöveggel indul az előadás, és a mondom-mutatam játék sem rontja el

Varró szövegét. A Babaarcú démon szerepére kiválasztott leányka játékában képes arra, hogy a kötelező velőtrázó kacajt visszafogottan, mégis valami mély fájdalmat sugárzóan mutassa meg számunkra. A nagybácsit játszó fiú izgalmas színfoltja az előadásnak. A rendező mértéktartását és színházérzékenységét jelzi az ő játéka is. A tragikus sorsú őst fanyar öniróniával, fásult közönnyel formálja meg a szöveg által

1. kép: Babaarcú démonok. A Budavári Buzaszemek előadása. Rendezte Buza Tímea
Kaposi László felvétele

hogy sorsunk elől nem menekülhetünk, viselnünk kell annak minden nyűgét. Mindezt a súlyos és szomorkásnak ható gondolatot igazán jó humorral fogalmazza meg Varró Dániel, és így közvetítik felénk a játékos is.

Balla Edit Hangyabandája idén valóságos hangyaboly (*Valahonnan valahová*). Rengeteg gyerek, kicsik és nagyok, jelmezszerű, egyforma pólóban – letisztult színpadképet adva. Pontosan használnak apróbb kellekeket, labdákat, lepleket. A hideg szelet játszó nagylányok, akik a használt színek okán sokkal inkább boszorkák, vagy „hollólányok”, mint a klasszikus értelemben vett szél, ezzel adnak többletjelentést az elhangzó szövegnek. Kár, hogy a játék jelentős részében „mondom-mutatom” színházat látunk, és nem a hozzáadott, a szövegre reflektáló, véleményező játékot. Az előadás szerkesztett játék, verskoncert, amelynek igényes, sodró és kevésbé erős részei is vannak, mind szövegben, mind játékötletben. A gyerekek fantasztikusan szervezett, együtt lélegző együttest alkotnak. Vidám játékos jelenlétüket, az előadás sodrását azonban többször is megakasztja a térszervezés. A versek között, a kép- és szereplőváltásokhoz a színpalak mögé szervezi ki őket a rendező, a gyerekek onnan indulnak az újabb epizódokra. A kimenetel és a beérkezés üres pillanatait hagyják szertefoszlni a megteremtett atmoszférát, megakasztják a játék ritmusát. Az előadás nem akar több lenni, mint amennyit a szövegek adnak, nem keresem a mögöttes gondolatot, a nagy ívet, egyszerűen hagyom, hogy a játék sodorjon, élvezem a gyerekek vidám, könnyed sugárzását – amikor tehetem ezt.

Lackfi János remek szövegével dolgozta fel Az öregember és a pokróc meséjét a Sufni Diákszínpad *Öreg hiba* címmel, Bakonyvári L. Ágnes vezetésével. A játékosan induló előadás azonnal sodorni kezdi a nézőt, majd mikor már elkapta, akkor kezd bele a mesébe. Izgalmas ötletekkel, játékos megoldásokkal találkozunk az előadásban. A színjátékosok mindig nehezen boldogulnak a vásár megmutatásával, színpadra állításával. Ezen a hétfőn a Gong csoport előadása után már a második remekbe szabott vásárt látjuk a

színpadon. Hatásos megoldás a csoportos megerősítés a fontos mondatoknál, az ellentétes oldalon álló csoportok vitája ritmusjátékokkal. A csoportvezető úgy képes használni a drámás és színjátékos gyakorlatokat az előadás során, hogy azok a gyerekeknek biztonságérzetet adnak, szervesen és szellemesen épülnek bele az előadásba, fokozva a kifejezőerőt, a játékoságot, megtartva az előadás ritmusát, meghatározva a teret, és belakva általa a nagyszínpadot. Izgalmas ötlet a cserfes falusi asszonyok pletykálkodása az ablakokban. Kár érte, hogy mimes tevékenységbe (ablaktörölgetés, locsolgatás) kezdenek, ami suta, mint általában, és nem is illik a játék addig mutatott stílusába. Ugyanígy kilóg a játékból a történet lényeges pontján alkalmazott némajáték, aminek szándéka világos, itt a felületes falusi létnél sokkal mélyebb történések vannak, meg kell állni, lecsendesedni, hogy súlyt nyerjenek a történések, de talán nem ez a forma a legszerencsésebb választás. Sajnos épp a mese legsúlyosabb részeinél fogytak ki az előadás erényét adó izgalmas, játékos ötletek, így a remekül megteremtett falusi világhoz képest alulmaradt a játék valódi oka, az öregember és a pokróc története.

Ismét hazai csapat következett (Kaktusz, Juscák Zsuzsa és Sereglei András), és ismét a kamarateremben. Brecht Mahagonnyját dolgozták fel, de Sereglei András rendezéseit ismerve a várakozás az, hogy Brecht művét csak nyomokban tudjuk majd felfedezni az előadásban (*Mahagonny-Budapest*). És így történt. A gyerekek mai, húsbavágó problémával, a tárgyiasodott világgal, a mocsokkal, a szegénység-gazdagság ellentétével, a „pénzért minden megvásárolható” szörnyűségével szembesíti a nézőt. A játék nem ragad meg az általános érvényű nagy mondatoknál, hanem apró etűdök formájában személyes, szívszorító történetekként tárul elénk, mint például a gazdag lány története, akit szülei drága ajándéka foszt meg a barátoktól, a valós emberi kapcsolatoktól, vagy a szegény fiú (akinek még kesztyűje sincs) hogyan aláztatik meg a többiek gonosz játékával. Talán ezekből jó lett volna többet látni, és kevesebbet az olyan technikai megoldásokból, mint a nyomasztó hangulat alulvilágítással, amit a játszó jelenlétükkel is megoldottak – a fényhiány inkább a befogadást akadályozta, vagy az induló szöveg mesterkéltség, túlzott szaggatottsága, amitől nem csak a zaklatottság, a széthullottság született meg, hanem közben elveszítettünk súlyos gondolatokat is, a követhetlenség okán. Ebben az előadásban sok erény mellett megjelenik az a kezdetleges megoldás, hogy kellékhasználat híján úgy teszünk, mintha hőembert építenénk, és az építésnél (ami elég hangsúlyos mozgássorrá válik, és így nem lesz elhanyagolható) nem figyelünk a tértartásra, a méretekre. A néző gyerekek körülöttem nem a súlyos megalázással vannak elfoglalva, hanem azzal, hogy a sapkát a hőember hasára teszik. A játék egésze mégsem ezekről szól, hanem a szívszorító valóságról, a társadalmilag különböző csoportok összetartásáról, ütköztetéséről, az egyén fellázadásáról és visszahullásáról.

Ennek a blokknak a másik előadása is ilyen súlyos problémáról beszél. Almássy Bettina és a Zsiványvár csoport az internet által kinyílt, anonim, könnyed vásárlásra alkalmat adó, majd épp a meg nem ismerés okán veszélybe, veszélyes helyzetekbe sodródó gyerekekről, lányokról és a végső tragédiáról szól. A játék négy barátnő egymást hergelő, egymást butaságba sodró történetével kezdődik, majd a sorsok szétválásával négy különálló utat jár be. A színpadi megoldások a rendezőtől és a csoporttól méltán elvárt ötletességgel valósulnak meg. A *Csúszda* kellemes iróniával és humorral képes megmutatni a gyerekek számítógépes létének, a bajba kerülésnek (a megvásárolt és a csereidőn belül visszaváltani kívánt eszköz tönkretétele) a helyzeteit, vagy éppen az egyik lánynak az édesanyjához való viszonyát. Kár, hogy ebből a játék valódi tétjét, a lányok választását indokoló, a háttérrel, a viszonyokat, a segítséget nyújtani képes és hivatott felnőtt-világhoz kötődő látszatkapcsolatokat bemutató jelenetekből nem kapunk többet. Így a szívemarkoló, arcon ütő történet az általánosság szintjén marad, miközben a valódi sorsokon keresztül még erősebb, életszagúbb, valódibb lehetne. Olyan finomságokból hiányolok többet, mint a jelenetek megszakító és összekötő játszótéri, játszószerkeket bemutató, szemléletes és mélyítő párhuzamos szál, amely végigszövi az előadást. Vitákra, beszélgetésekre indító az előadás, megosztja a nézőket a hatása alá kerülő és a magától eltartani kívánó, elutasító oldalra (ezen árnyalhatna a személyesebb hangvétel). És az előadás korhatárosságával ismét megfogalmazódik egy örök kérdés: kinek szól egy gyermekszínjátzó előadás?

A napot a Jancsó Sarolta vezette Szerpentin Gyermekszínház zárta a nagyszínpadon (*Ördögmeze*). Vörösmarty művét feldolgozó meséjük hatalmas festett – képzőművészeti alkotásoknak beillő – díszletek között zajlik. A vállalkozás több ponton is kifog a játszókon, a csoportvezetőn. A felkínált játékműstílust időnként felrúgva lendülnek át részekben. Ilyen az éneklés, amely üde színfoltja az előadásnak, de más helyütt már nem ezzel a lehetőséggel, módszerrel él a rendező, hanem gépzenével (teljesen más zenei stílus) helyettesíti a természetes hangzást. De a játszó sem azonos szinten vesznek részt a játékban, sem játékműstílusban, sem minőségben. Nem segíti a játszókat a tér zavarossága, az irányok, helyek tisztázatlansága, a használt jelrendszer következtelensége (vagy ütök minden alkalommal, vagy mindig csak úgy csinál, de mi indokolja a hol így, hol úgy megoldást?). A csoport és a rendező hősiesen küzd a hatalmas feladattal, de nem tud vele megbirkózni. A jóval kevesebb vállalása, a történet erőteljesebb meghúzása, az egyik

számukra fontos szál kiemelése megoldhatta volna ezeket a problémákat. De láthatóan nem volt szívük kidobni a történetből semmit, így viszont elvesztek a szerteágazó világ megmutatása, a történet elmesélése és az időkorlát okozta feszültségek között. Megmaradt nekünk néhány eltalált, életteli jelenet öröme, és a színpadképben való gyönyörködés.

Összességében nézve a napot, fontos megjegyezni, hogy a fellépő nyolc csoport közül egy-két kivétellel mindegyiküknek rendszeresen adatik meg a színpadi térben való próbálás, a technikával való színesítés lehetősége. Őszintén remélem, hogy az elkövetkező években a fővárosi csoportok közt is egyre több *iskolai csoportot* láthatunk majd a regionálison, hogy a gyermekszínházas eredeti közegében dolgozók ismét megérkeznek a regionális találkozó jelenlegi csapatai mellé.

Dolmány Mária

Dombóvár

Dél-dunántúli regionális találkozó, 2010. április 25.

A művelődési ház átépítése miatt egy iskola nagytermében rendezték meg a regionális találkozót. De a szervezők láthatóan nagy erőfeszítéseket tettek, hogy „színházzá” változtassák a helyszínt. Ez többé-kevésbé sikerült is. Voltak fekete „falak”, voltak takarások, működött a világítás. Az előadások számára – ahogy meg tudom ítélni – megfelelőnek bizonyult a tér, csak egy-két nagyobb létszámú együttesnek lett volna szüksége kissé tágasabb „színpad”-ra.

Gördülékeny lebonyolításában, jó hangulatban zajlott a dombóvári regionális találkozó. Amely – neve ellenére – nem adott igazán áttekintést a régió gyerekszínházásáról. Baranya megyéből egyetlen csoport sem szerepelt. (A megyei találkozón is összesen két csoport vett részt, a zsűri ezek közül egyiket sem tartotta továbbjutásra alkalmasnak.) Egy-egy csoport képviselte Somogy és Fejér megyét. (Ott volt Dombóváron egy másik Fejér megyei csoport is – a Bozai Éva vezette sárszentmihályi Mákvirágok –, de az egyik főszereplő rosszullete miatt nem tudták előadni a produkciójukat. Az országos fesztiválon viszont bemutatkoztak. Egy másik Fejér megyei csoport – az Oláh József vezette székesfehérvári Felleghajtó Társaság – a pápai regionális találkozón lépett fel.)¹

2. kép: MiCsodafa?! A sárszentmihályi Mákvirágok előadása. Rendezte Bozai Éva. Kaposi László felvétele

¹ A sárszentmihályiak az előzsűri 2010. május 17-i döntése szerint a Fejér megyei bemutatóról, míg a székesfehérváriak a pápai bemutató alapján kaptak meghívást az országos fesztiválra. (A szerk.)

Így a dél-dunántúli regionális találkozón Tolna megye került a középpontba. Ezen belül is Szekszárd (innen három csoport érkezett) és Alsónána (ahonnan két csoport jött). Ez utóbbi azért meglepő, mert csupán egy 7-800 fős faluról van szó, amelynek kicsi iskolájába összesen 27 gyerek jár. Így gyakorlatilag az egész iskola szerepelt a két előadásban.

Az 1-2. osztályosok *A kevély kiskakast* adták elő. Kormos István rövid verses meséjét az Árváné Rácz Mária és Simonné Balogh Borbála rendezte előadás újabb motívumokkal bővítette és máshonnan vett versekkel is kiegészítette. Ennek nyomán olyan szöveggönyv jött létre, amely a szerkesztett játék és a mesejáték határán egyensúlyozott. Végigmesélte a gyöngyöt lelt kiskakas kevélykedésének és pórul járásának történetét, de ehhez – a vendég-versek hatására is – olyan előadásmód társult, amelyben nem a szituációteremtésre és a figuraábrázolásra helyeződött a hangsúly, hanem – akárcsak egy szerkesztett játékban – a szövegmondásra, a ritmusra, a zeneiségre és a szabadon alakuló térformákra. A kisiskolások számára ez biztosította az oldott, könnyed játék lehetőségét. Így tudták élettellel megtölteni a helyzeteket és az alakokat. Így hatotta át az előadást a színpadi játék személyes öröme. Az alsónánaiak előadásának ezek voltak legfőbb erényei. Egy közösségi játékot láttunk, amelyben felszabadultan, odaadóan vettek részt a gyerekek, így ahogy magukat adták, a figurákat is hitelesítették.

3. kép: A kevély kiskakas. A Nánai Apróságok előadása. Rendezte Árváné Rácz Mária és Simonné Balogh Borbála.
Kaposi László felvétele

A másik alsónánai csoportot 3-4. osztályosok alkották. Ők Petkó Jenő két népmese-feldolgozását játszották el, *A selyp lányokat* és *Kisködmönt*. Az Orcskai Marianna és Kollárné Kuris Piroska által rendezett előadást hasonló erények jellemezték, mint a kisebbek produkcióját: itt is erős csoportkohézió volt a játék alapja, amelyben odaadóan, önfeledten vettek részt a gyerekek. De itt már egyértelműen felismerhető volt a figurák és a helyzetek megteremtésének igénye. Ehhez megfelelő stilizációs formát is találtak a rendezők (ez elsősorban az öltözékekben és az eszközhasználatban jelent meg). Az előadás egyszerre keltette a rendezettség, a szervezettség benyomását, ugyanakkor megmozgatta a fantáziát is, segített elképzelni a néhol a képtelenség felé hajló helyzeteket. Egyszerűbb, élvezetesebb játék jelenítette meg a selyp lányok történetét, akik nem bírnak magukkal, és mégis csak megszólalnak a hibáikról mit sem tudó kérő előtt. Remek figurát láttunk Málé Gyurka szerepében, de a többi szereplő is érdekes színeket hozott. Nehezebb dolguk volt az alsónánaiaknak a Kisködmön történetével, mert itt Petkó Jenő egyszavas tőmondatokkal beszélteti szereplőit. Bár ez a mese is önfeledt játékban jelent meg, de azért eszembe jutott, hogy talán az alsósok számára nem a legszerencsésebb a Kisködmönnek ezt a dramatizálását választani, amelyet a verbális játék ural. De ez csak egy átsuhanó gondolat volt a fejemben, miközben élveztem az előadást.

Tulajdonképpen csak az alapanyag problémái miatt nem igazán átütő erejű a szekszárdi Borbolyák *Ahogy a libák emlékeznek...* című előadása (rendező Csizmazia Ferencné). Egy nagy létszámú csapat lelkes játékában jelent meg egy olyan szövegkönyv, amely a többszörös áttételekre és az (inkább a nyelvi szinten megjelenő) iróniára épült. Azt éreztem a társaságról, hogy igazán önfeledten adták magukat, ha egyszerűbbek lennének a játék keretei és világosabbak az irányai. A darab (amelynek szerzőjét nem sikerült egyértelműen tisztázni) egy sajátos Ludas Matyi-adaptáció, melyben a libák nézőpontjából jelenik meg a történet, akik állandóan kommentálják is az eseményeket, sokszor össze is vitatkozva azon, hogy mi és hogyan is történt valójában. Mindez az állandó kizökkenéseket, a szerepekbe, helyzetekbe való állandó ki és belépéseket kényszerítette rá az előadásra. Ezekkel az akadályokkal nem mindig tudtak megbirkózni a színjátszók, de összességében mégis csak egy emlékezetes, közösségi játékot teremtettek.

Csizmazia Ferencnének egy másik csoportja is szerepelt a dombóvári találkozón, a szintén szekszárdi Kis Gadra. Ők Mészöly Miklós *Lencsemagból lett legény* című meséjét adták elő. Miközben az feltétlenül dicsérendő, hogy a csoport nem egy agyonjátszott, hanem egy felfedezésre érdemes mesét választott (Szekszárd szülöttjének alkotását), abban már nem vagyok biztos, hogy Lencsefia története valóban színpadra való-e, hisz annyi csodás, igazán csak olvasva, a fantáziában megelevenedő elem és fordulat található benne, aminek a megjelenítése igazi nehézséget okoz. A Kis Gadra előadása pontos, de kissé statikus stilizációval próbálkozott: élő szereplők jelenítették meg a helyszíneket, tárgyakat, világossá téve a történet állomásait, de nagyon sok fordulat inkább csak a szöveg és nem a játék szintjén jelent meg az előadásban. De ez történik, amikor egy csoport bátran új útra lép: nem agyonhasznált történetek újramesélésével próbálkozik, hanem valami szívüknek kedves művet akarnak másoknak is megmutatni: taposatlan úton mindig nehezebb járni.

Ismert történethez nyúlt a kápolnásnyéki Vörösmarty Diákszínpad, hiszen Adrian Mole naplójából készítették előadást (*Hurrá, kirándulunk*), de – dicséretes módon – nem a teljes regény adaptációját adták elő, hanem csak egyetlen epizódját emelték ki: egy londoni osztálykirándulást. Ez a részlet általában ki is szokott maradni a színpadi adaptációkból, hiszen valóban csak egy epizód, nincs jelentősége a történet egészének, a szereplők „sorsa” szempontjából. De épp ezért kiválóan alkalmas arra, hogy önálló „darab” jöjjön belőle létre. Meg azért is, mert osztálykirándulásról minden diáknak van élménye, tehát igazán olyan témáról van szó, amely különösebb erőfeszítés nélkül tehető személyessé. Épp ez volt a kápolnásnyéki csoport előadásának legnagyobb erénye. Egy jókedvű, energikus csoportot láttunk, amely igazi közösségi színházat játszott: érzékeltetni tudták az osztály egészének hangulatát, és ebből – amikor egy-egy szereplőre került a sor – érdekes arcokat, sajátos figurákat tudtak kiemelni. És melleleg azt is elmesélték, hogy miképp tud egy közönségesen induló nap majdnem az örületig fokozódni.

Bár a dombóvári találkozón a Tolna megyei csoportok voltak túlsúlyban, az egyik legemlékezetesebb előadást egy somogyi együttes mutatta be: a Takács Tünde vezette siófoki Turbó Csiga. Kész csoda volt az, amilyen önfeledtséggel, játékkedvvel volt jelen a színpadon ez az elsős osztály. Egyszerre jeleztek erős és elszánt csoportkohéziót, ugyanakkor azt is, hogy külön-külön is izgalmas „személyiségek” vesznek részt a játékban. Korosztályuknak megfelelően egy mesét játszottak el, de az *Egyszer volt, hol nem volt...* című előadásban saját szájízük szerint formálták át a „sárkányos” mesét: egy nyugalmasabb világképből kiindulva maguk is biztonságosabban vethették bele magukat a játékba. Igazi örömszínházat játszottak a gyerekek. Ebben a rendező izgalmas, követhető térformákkal, világosan felvázolt helyzetekkel segítette őket.

Színvonalas találkozón vehettünk részt Dombóváron. De talán szerencsésebb lett volna, ha nem egy megye uralta volna a regionális bemutatót.

Sándor L. István

Nyírbátor

Északkelet-magyarországi bemutató, 2010. május 6-7.

Nyírbátorban is kitűnő partnere van a Magyar Drámapedagógiai Társaságnak, mert Vona Éva vezetésével a gyermekek színházi nevelése iránt elkötelezett csapat dolgozik ott. Persze elengedhetetlen, hogy az intézmény vezetése is magáénak érezze és kiemelten kezelje az ügyet. Már tavaly is lenyűgöző volt a szervezés, a gyerekeknek felkínált foglalkozások gazdagsága, sokszínűsége. A találkozó első napján reggeltől elindultak a műhelyek, ahol nemcsak szakmai képzésre, hanem az egymással való ismerkedésre és együttműködésre is lehetőség adódott. A később kezdődő előadások szereplőinek a szerepléssel járó drukkját is jól oldotta a program. A játzókat az előtérben egész nap teával kínálták, a helyi színjátszó csoport diákjai pedig szívélyes házigazdaként segítették a vendégeket. Az esti programok is érdekesek és népszerűek voltak, alig lehetett véget vetni a játéknak, zenének.

A szervezők – elsősorban finansziális okokból – idén összevonták a korábbi Határtalan Fesztivált, – melyekre elsősorban a határon túlról hívtak csoportokat – a Weöres Sándor Országos Gyermekszínjátszó Társaság regionális rendezvényével: a négy megyéből meghívott tizenöt előadás mellett Erdélyből és Felvidékről hívtak a szervezők a korábbi években már kialakult színjátszós kapcsolataik révén előadásokat.

A mátészalkai Palánta csoport egy régebbi, népszerű rajzfilmsorozat, *A Mézga család* egyik epizódját dolgozta fel. Az előadáson érződik, hogy kezdő csoportról van szó, mivel a figurák és szituációk megteremtése kissé esetleges, sokszor csak szavakban történnek meg az események. Nagyszerű azonban a csoportmunka, mivel az előadásban a hat főszereplő mellett még mintegy huszonöt gyerek vesz részt, szemmel láthatóan óriási kedvvel, lelkesedéssel. Ők az események rezonőrjei, alkalmasint ők a tárgyak, a díszletek is. A rendező nagy érdeme, hogy a csoportos szereplőknek végig élvezhető funkciót, feladatot adott, így egy végtelenül kedves, jókedvű és nagyon szerethető előadás született, sok ötlettel, vidámsággal. Mind a harminc gyerek magáénak érezte az előadást az első perctől az utolsóig. Nagyszerűen oldották meg a főszereplők megjelenítését frizurában, ruhában, kiegészítőkkal, ami a humoros hatást erősítette.

Szintén kiscgyerekek a *Rigócsőr király* című mesejáték szereplői, akik Szabolcsbákán élnek, vezetőjük Tormáné Szabó Ilona. Előadásukban a történet pontosan követhető, ezt elsősorban a szép beszéddel és a hangsúlyozással érik el. Nagyon nagy örömmel hallgattam a gyerekek izés beszédét, a tájszólásuk még színesebbé és élvezhetőbbé tette az előadást. Lenyűgözött a mesejáték látványvilága (rengeteg munka volt benne!), amellyel az erdőt, a virágos mezőt, a várost ábrázolták, az esztétikus és ötletes ruhák, kiegészítők – hasonlóan stilizáltan – pedig a figurák ábrázolását segítették. A nagyon szimpatikus csapatból kiemelkedett a két főszereplő elmélyült, szép játéka.

A kokadi Gólyahír gyermekszínjátszó csoport szintén kezdő csoportnak számít. Nagyon tiszteletreméltó, hogy a csoporthoz mérte a választott feladatot (*Pletykás asszonyok*) a csoportvezető-rendező, Guba Pál Tiborné. Ízléses, mértéktartó előadást láttunk tőlük, amihez hozzájárult itt is a gyerekek gyönyörű hajdúsági tájszólása, a kedves és szeretetreméltó figurák megjelenítése. Gondot jelentett a nagy színpad, mert az előadást feltehetően sokkal kisebb színtérré tervezték, így a játéktér bejátszása tempóvesztést okozott. (Ez a probléma egyébként gyakori, a kamaratermi körülményeket kívánó előadásokat sokszor tönkreteszi a nagyméretű színpad.)

Lázár Ervin gyermekeknek szánt írásainak előadása szinte mindig nehéz diónak bizonyul. A Négyszögletű Kerek Erdő lakóit most a sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola színjátszói elevenítették meg – a *Szörnyeteg Lajos jaj, de álmos* című történetet választva. Sóstói Andrásné csoportvezető biztos ízléssel állította színpadra a kis történetet, ami valójában kevés játéklehetőséget kínál. Szörnyeteg Lajos álmoságára írt keresnek az erdőlakó társak, de ötleteik (forró-hideg víz, hashajtó, bukfenc stb.) nem hoznak megoldást, míg a végén az érkező Mikkamakka megoldja a problémát: ha Lajos álmos, akkor aludjon.) Nagyszerű megoldás, hogy a színpadon a csoportvezető és egy másik felnőtt élő zenével festi alá a produkciót, az ötletes és változatos hanghatások dramaturgiai funkciót nyernek. A gyerekek színpadi ruházata is példás, egyszerű és esztétikus. Az igényességre vall a játékok szép beszéde is.

A *Keresd magadban az értéket, a jót* című életjáték fontos problémákról beszél. Az ajaki Huncutkák csoport (rendező Tormáné Szabó Ilona) által készített előadásban a gazdagság, a tehetőség, mint megkülönböztető érték jelenik meg. Az újonnan érkezett szegény lányt kiközösítik. Az iskola is veszélybe kerül, de a korábban kiközösített lány segítségével tovább működhetnek, ennyi a rövid történet. Jóízű műhelymunka érződik az előadáson. A játék erénye, hogy magukról akartak beszélni, a szereplők láthatóan élvezik a játékot. Különösen kedvüket lelik a közös táncban. Nehézséget okozott a dramaturgia, didaktikusra sikeredett a történet, gyakran van gond az elhangzó mondatokkal. A szándék mindenképpen elismerésre méltó, de az életjátékok készítésénél sem nélkülözhető a pontos figurateremtés, a hiteles megszólalás, és fontos a szöveg minősége. (Sokszor beszélünk már arról, hogy milyen összetett feladatot igényel a gyermekszínjátszó-rendezőktől egy produkció elkészítése: írónak, dramaturgnak, díszlet- és jelmeztervezőnek, zenei szerkesztőnek és persze színpadi rendezőnek, legfőképpen pedig pedagógusnak kell lennie. Az életjáték készítése pedig a legnehezebbek közé tartozik.)

Újfehértóról érkeztek a *Bab Berci a városban* című előadás szereplői. A meglehetősen bonyolult, szövevényes meseregény előadása 20 percben – pestiesen – nem semmi! Ráadásul a csoport létszámára tekintettel a rendező, Szilágyi Ildikó több esetben megsokszorozta a szereplőket azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy mindenkinek jusson feladat. A hangulatos, burleszkyszerű kezdés igen dinamikus előadást ígért. Részleteiben jól kidolgozott előadást láttunk, néhány egészen kitűnő figurával. A történet elmesélése azonban meg-megbicsaklik, a szituációk elemzése és megjelenítése többször pontatlanul történt, vagy elmaradt. Mindezzel együtt elementáris játékot láttunk, elképesztő lendület, életkedv és erő áramlott az előadásból. Úgy tűnik, hogy a csoportvezető nagy erénye a színészvezetés, valamint a lendületes tempó biz-

tosítása. A csoportos szereplőmozgatás és a kitűnő térszervezés is emlékezetes marad. Biztos vagyok benne, hogy a rendező ezzel a csoporttal még sok érdekes előadást fog létrehozni.

Várhídi Attila a debreceni Alföld Színpad mostani tagjaival újrendezte régi, nagyszerű előadását, a Ludas Matyit. Az eredeti forgatókönyv szerint elkészített darabot új ötletekkel tűzdelte meg, így például az orvos Ukrajnából érkezik, az erdőre motorosok indulnak stb. Az eredeti előadásban jól működő ötletek némelyike azonban mára már porosnak bizonyult, nem minden ötlet vált ki nevetést a nézőkből. A clownok szerepeltetése is megkérdőjelezhető. Az előadás új címe – *Egy kicsit brutál (Ludas Matyi)* – arra a gondolatra épít, hogy ma már Ludas Matyi nem jönne ki győztesen ebből a küzdelemből. A rendező ezt a játékban egy új befejezéssel próbálja megoldani. Most már nem az a vége az előadásnak, mint eredetileg, hogy Döbrögit angyallá, majd szentté avatják a túlvilágon, hanem az a brutális vége, hogy Ludas Matyit véresre verve lökik be a színpadra. Ezt az új befejezést azonban semmilyen dramaturgiai történés nem előzi meg. Az előadást a Várhídi-féle elementáris tempó, harsány játékmód és hihetetlen dinamizmus jellemzi.

A korábbi években igen sikeres debreceni Bolyaisokk csapat idén új rendezővel, Bessenyei Zoltánnal dolgozott. *Világkarnevál, avagy Bábel II.* című előadásukat a mozgásszínház kategóriába sorolhatjuk. A világ különböző országait, városait, a rájuk jellemző dolgokat idézték elénk sok-sok zenével, tánccal, illetve hokedlik segítségével. A megjelenítésekhez sztereotípiákat használtak, pl. Kínát sárkánytánc, tajcsi mozgás, evőpálcika, az oroszokat tánc, a csók, a vodkaivás, az olaszokat a vad autózás, a reneszánsz tánc stb. jellemezte. A népek ábrázolása a felszínen, első síkon jelent meg, hiányzott a tartalom, miközben maga az előadásmód egészen kitűnő volt. A székeket, a pálcikákat nagyszerűen és ötletesen használták. A nylon zacskókkal a szereplők nemcsak változatos hangokat hoztak létre, hanem elképesztően sokféle dolgot képesek voltak velük megjeleníteni. A zene kiválasztása és használata is pompás volt. Látható, hogy ebben a mozgásos kifejezésvilágban jártasságot szerzett a csoport, és nagyszerűen érzik benne magukat. Azt sajnáltuk, hogy az az elementáris humor, ami a formákban megjelent, hiányzott az előadás tartalmából. Izgalmas, élvezetes produkciót láttunk, a kísérletezés, az új kifejezőeszközök keresése és alkalmazása a rendezőt dicséri.

Vona Éváról nemcsak mint a találkozó főszervezőjéről, hanem mint a nyírbátori Lenszirom csoport vezetőjéről is beszélni kell. A múlt évben – az előadásuk hosszúsága miatt versenyen kívül – egy egészen nagyszerű *Pál utcai fiúk* előadással örvendeztették meg a fesztivál résztvevőit. Idén is készült a csoport. A *Bocsáss meg, madárijesztő* című előadást mutatták be, szintén versenyen kívül. A csoporttól láttunk még egy – teljesen más műfajú – produkciót is. Az *Álmodtál már ilyesmit?* című szerkesztett műsort a gyerekek rémisztő álmairól, az esti lefekvéskor előjövő félelmekről szolt versek segítségével. A mintegy tízperces előadásra az ihletett előadásmód, az igényes versmondás, a mondanivaló pontos ismerete, a komolyság és fegyelem volt jellemző. A változatos térformák mellett a rendező hatásos látványvilágot teremtett fények és leomló leplek segítségével. Mindkét előadáson látszott, hogy nagyon elmélyült és alapos műhelymunka folyik a Lenszirom csoportban, melynek eredményeként izgalmas és szép előadások születnek.

A Kikelet színjátszó csoportot Záhonyban hosszú évek óta eredményesen vezeti Nagy Zsoltné. Az irányításával készült előadások középpontjában mindig az erős és mély érzelmek állnak. (Minden előadás tükrözi a rendezőt, azt, hogy számára mi a fontos a világból, mit akar a csoportjával a külvilág felé közvetíteni. Ez a választás nagyon fontos morális döntés, mely nemcsak a közönség szempontjából, hanem a játékosok szempontjából is döntő jelentőségű. Mivel foglalkoznak a próbákon akár hónapokig, miféle erkölcsiséget hordoz az a tartalom, amiről az előadásuk szól, mi és miként épül be cselekvő módon a személyiségükbe? Felelősség ez a javából!) A *kékszemű* című előadást Molnár Ferenc novellájából készítették. Az árvaságra jutott két testvér mesés elemeket tartalmazó, megható története optimista befejezést nyer azzal, hogy a halott anya szerepét átveszi a váratlanul előkerült ikertestvére. Az érzelmes történetet nagyon komolyan és nagy átéléssel adják elő a színjátszók. A főszereplők mellett a többi figura és a jeleneteik is részletesen kidolgozottak, szépek. A tér használata jól segíti a történet elmesélését. Az előadás gyengesége, hogy mivel a szereplők mindent kimondanak, nem hagyják a néző fantáziáját dolgozni. Ez az érzelmességet néha az érzelgősség felé viszi. A szereplők gyönyörűen beszélnek, az előadás bővelkedik szép, meghitt pillanatokban. A látványvilág is pontosan megtervezett, a piros és fekete színek az előadás hangulatát erősítik. Elmélyült színházi műhelymunka eredményeként születhet ilyen előadás.

Nánási Sándor Debrecenben iskolát teremtett. Művészeti vezetői munkájának gyümölcse, hogy idén az általa létrehozott és vezetett Abakusz műhely három produkciója is meghívást kapott a területi találkozóra. Az *UFO* című rendkívül érdekes előadást Nánási Sándor rendezte a nagycsoporttal. Három, szinte különálló történetet látunk. A csoporttal közös improvizációk segítségével készített előadás érdekesen kezdődik. Afféle kalandparkba képzelhetjük magunkat, (cukor)gyógyszereket kell bevinnünk, a hátsó bejárá-

ton vezetnek be minket, füst és titokzatosság vesz körül. Majd elkezdődik benn a játék: földönkívüli lények fognak kísérletezni földi lakókkal. A következő egység Dávid története, aki pénzért vállalkozik arra, hogy gyógyszerkísérlet alanya legyen. Ennek nyomán látjuk a leépülését, szenttelen tönkretételét. Harmadik eseménysor a barátnők története. Kiszemelt áldozatukat leitatva megalázó és halálosan veszélyes helyzetbe hozzák. A három szál nem tud szervesen összeállni, alapvetően dramaturgiai gondok miatt. Az előadás ezzel együtt nagyon erős jelenetekből építkezik. Dávid leépülésének drámai ereje van, teljesen megrázza a nézőt. A lányok egymást cikiző, durva jelenete igencsak életszerű. Az előadás részletei, a jelenetek pontosan kidolgozottak és hitelesek. Azt, hogy a produkció nem tud egységes művé válni, kizárólag a dramaturgiai nehézségek okozzák. Az útkeresés, a kísérletező szándék és a megvalósult jelenetek profizmusa mindenképpen dicséretes.

Az Abakusz műhely legfiatalabb, ún. „Kinizsis” csapata adta elő Nánási Anikó és Eperjesi Anikó irányításával *A táncos bárány* című mesét. Fogót játszanak kicsik, ez a keretjáték, majd a kis kupacból előbújik a síró királylány, elkezdődik a mese. A roppant egyszerű történetet hat(!) percben végtelenül kedvesen, természetes színpadi biztonsággal, felszabadultan adják elő. Aranyos ötletek, pl. a bárányok beszéde, a fenéken való dobolás stb. teszik még szerethetőbbé az előadást.

Az Abakusz műhely harmadik csapata a pantomim kifejezési eszközeit választotta. *A Leszel a barátom?* című előadást Nánási Alexandra és Rezes Bence rendezte. Egy magányos kisfiúról szól a történet, aki hiába próbál a többiekkel kapcsolatot teremteni, nem fogadják őt el. Mindeközben érdekesen és plasztikusan jelennek meg a figurák, a súlyemelő, a szép hölgy, aki nem fogadja el a virágot, a labdázók elveszik előle a labdát, a kutyás hölgy visszaveszi tőle a kiskutyát, a lufiból is mindenki kap, csak a kisfiú nem. Következik aztán a kötélhúzás, amit az eddig kiközösített fiú segítségével oldanak meg. Ez fordítja meg az eseményeket, beveszik a fiút a közösségbe. A fehér maszkban játszó a fiú befogadását azzal jelzik, hogy az arcukról vesznek le festéket, amivel a fiú arcát bekenik. Számomra a befogadásnak a motivációja, vagyis az, hogy attól veszik be, mert segít győzni, nem eléggé indokolt. Bár ha a manapság elfogadott mentalitást veszem alapul, vagyis azt, hogy akkor fogadunk be valakit, ha az érdekünkben áll, erősen elgondolkodtat. Az előadáson látszott a gondos munka, a pontosan kidolgozott mozdulatokat előadó gyerekek végtelen örömmel és odaadással vettek részt a játékban, ami nagyon fegyelmezett és tudatos munkát követelt tőlük. A választott zene jól szolgálta az előadást.

Az Abakusz műhely három – egymástól teljesen különböző műfajú – előadása izgalmas eseménye volt a fesztiválnak.

4. kép: Három cigány a fa tetején. A siroki Bendegúzok előadása. Rendezte Gál Zoltán.
Kaposi László felvétele

Sirokról szinte minden évben szerepel az országos gálaműsorban előadás. Idén a területi találkozón Nyír-bátorban két aranyérmes csoportjuk is szerepelt. A hetedikesek Rajnavölgyi Vilmos vezetésével az *Okoty ember a mi vajdánk* című történetfűzért adták elő. A zömében roma gyerekekből álló hetedikesek a cigányok furfangosságáról, góbéságáról szóltak megkapó kedvességgel és humorral. A rövid történeteket laza fűzérbe szedték, mindegyikben az életerő, a jókedv, a kedvesség dominált. A rendező rendkívül ügyesen oldotta meg a dramaturgiai problémákat, a vízbeesett Hold adott keretet a játéknak. A különálló történetek önmagukban is megélték, erősen hatottak. Emlékezetes maradt az apjuk örökségéért vetélkedő gyerekek esete, akik a vándorútkjáról visszatérve el akarják nyerni a jussukat, de az apjuk jól megtréfálja őket, vagy a pipogya férj esete a harcias asszonnyal. Elementáris erő, sodró jókedv, kirobbanó energia jellemezte az előadást. Nagyon jó élmény volt. Rajnavölgyi Vilmos rendező-pedagógus immár több évtizede nagyszerű munkát végez a siroki iskolában.

A sirokiak másik csapata, az ötödikesek egy mesét játszott el. Gál Zoltán készített egy nyúlfarknyi cigány meséből előadásra alkalmas szövegkönyvet, amit aztán a csapatával életre keltett. A *Három cigány a fa tetején* című játék az idei évad egyik legnagyobb előadása volt számomra. A klasszikus dramaturgiát követi a kezdés, cigánytelepen vagyunk, nagy élet zajlik, ám egyszer csak egyiküknek elege lesz a teknővájásból, lavórfoltozásból, fellázad és elindul szerencsét próbálni, vele megy két társa is. A történet során aztán eljutnak a hegyhez, és rajta a fához, amiről a mennyországba akarnak jutni. A különböző kalandokon keresztül szerencsésen visszajutnak majd az otthonukba, a társaikhoz, a telepre. Lenyűgöző volt számomra az előadás profizmusa, ahogyan a rendező ilyen játékra, előadásra képessé tett ötödikes gyerekeket. A térszervezés, az elszabadult ló elfogása, aztán a lepedőkben megjelenített nyáj, ami majd a hegy tetején bárányfelhővé változik, a létra-fa, amire próbálja magát felküzdeni a három vándor a mennyországot remélve, mind nagyszerű színházi ötlet. A vágyaik pedig szívbemarkolóak. Mit is vennének, ha gazdagok lennének! Egyikük a sok pénzből ruhát venne az asszonynak, másikuk meg sok pörköltet enne! Gyönyörű képeket láttunk az előadásban, életkedv, derű és nagyon szemérmes líra hatotta át a produkciót. Egy beszámoló soha nem tudja azt érzékeltetni, milyen is volt egy előadás. Kívánom, hogy minél többen megismerjék ezt az igazi színházi élményt nyújtó játékot!

A közönség pontosan megmérte az előadásokat –teljesen megbízhatóan, szünni nem akaró tapssal díjazták a kiemelkedő produkciókat. A jó előadást a gyerekközönség biztos ízléssel felismeri, és hálás érte épp úgy, mint a felnőttek.

Az országos rendezvény műsorfüzetében már megjelent (*és lapunk 27. oldalán is olvasható – A szerk.*) az a véleményem, hogy az idei regionális találkozók olyan előadásokat láttunk, amelyek néhány éve biztosan bejutottak volna az országos gálaműsorba. A mostani beszámoló végére érve ezt határozottan állítom, mind a három általam megtekintett területi találkozón kiemelkedő színvonalú előadásokat láthattam. Profi amatőröket. Jó lenne nem gondolni arra, mennyire nem figyel rájuk a közvélemény, mennyire nem becsülik meg a munkájukat, mennyire hálátlan, kínokkal és örömmel teli életformát választottak.

Köszönet érte.

Szakall Judit

Gyula

Délkelet-magyarországi bemutató, 2010. május 14-15.

Nagyon vártam a Weöres Sándor Országos Gyermekszíni Társulat Találkozó regionális bemutatóját, amelyet négy megye, Bács-Kiskun, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok és Csongrád megye aranyokleveles produkcióit meghívva rendeztek Gyulán, a Művelődési Központban (Gyulai Kulturális és Rendezvényszervező Non-profit Kft). Vártam, mert itt csupa arany minőségű produkció kapott meghívást, és azért is, mert két megyei találkozón én is részt vettem, így az előadások jó részét már másodsorra nézhettem meg.

Egy gyermekszíni csoport előadása mindig egy folyamat része, ami azt is jelentheti, hogy a bemutató idejére épp elkészült munka a következő hónapra beérik, ugyanakkor az a veszély is fennáll, hogy a kész produkciót a szereplők megunják, már nem izgalmas, hiszen egyszer már nyertek vele. Ilyenkor az előadás ritmusában, dinamikájában lehet érezni, hogy bizony elfáradtak a játszó, és talán egy kicsit a rendező is. Természetesen vannak pedagógusi-rendezői technikák a produkciók életben tartására, sok múlik a csoport belső szabályain, mindent fel lehet pörgetni, és bármikor akadhat olyan helyzet, hogy egy adott előadás éppen aznap nem fut jól.

Tudjuk, hogy a csoportokban végzett munka eredményét nem csak a megyei találkozók vagy más bemutatókon lehet mérni – sokkal fontosabb, hogy a gyerekek a próbákról, az egész éves munkából mit visznek magukkal. Vagy éppen jövőre is beiratkoznak-e a színi társulat csoportba, avagy felnőtt életük során kinek segít a csoportban végzett munka emléke, tapasztalata, kinek nem.

5. kép: Gyulán gazdag kiegészítő-szórakoztató programot kaptak a regionális bemutató résztvevői.
Rusznayák Csaba felvétele

Így a Gyulán, 2010. május 14-én és 15-én látott előadások értékelésekor csak töredékes beszámolóra vállalkoznék, hiszen nem tudhatom, hogy melyik csoportvezetőnek hány lelket sikerült megmentenie ebben az évben, mennyire lettek felszabadultak, kiket nyitott ki a színházi munka, hányan tanultak meg beszélni, mozogni a színpadon. Kicsit még továbbmenve, vajon hányan vettek, vesznek kezükbe könyvet azért, mert a csoportvezető tanáruk ajánlotta, vagy épp azért, mert foglalkoztak vele, olvastak belőle, szóba került a próbák során. Hányan hallgattak meg egy dalt azért, mert a csoportban közösen meghallgatva élmény volt, s ezért az aktuális „menő” számok mellé bekerülhetett az MP3 lejátszó daltárába valami más, komolyabb, szokatlan zene is...

Kiállításon

A Kisújszállásról érkezett Kopár Szik Sarjai (csoportvezető Rázsó Katalin) a magyar őstörténet fontos mondáját, Hunor és Magyar történetét vitte be egy múzeumlátogatás keretjébe, ahol a gyerekek maguk is szereplő, cselekvő részesei lettek a történetnek. A játék sok koreografált mozgással, diákos humorral örvendeztette meg a nézőket.

A keretjáték használata mindig felveti annak a problémáját, hogy milyen viszony van a keretjátékosok, jelen esetben az osztálykirándulás szereplői és az eljátszott történet között. A Rege a csodaszarvas szövegére épülő játékban két jelmezes pár hozta az őstörténet világát, míg a többiek a múzeumlátogatók szerepében mai ruhában voltak, s a jelmezes szereplőkkel együtt mutatták be az ősök életét.

A tánc beépítése a játékba is bevett szokás mostanában, hiszen így az egész csoportot meg lehet mozgatni, a feladattal helyzetbe lehet hozni az ügyes táncos lányokat. Néha egy jól megválasztott zene nem csak a produkció, hanem a csoport közös zenéjévé, emlékévé válhat. Fontos kérdés, hogy a produkcióba épített tánc mennyire tölt be dramaturgiai szerepet, s válik az előadás színpadi világának szerves részévé...

Főzzünk kalamászt!

A kisújszállási Palánták, Oláhné Horváth Ibolya vezetésével, kalamászt főztek, bemutatva a kisiskolásokkal végzett alapozó munka számos fontos területét. Az érzékszervi fejlesztés, a színpadi beszéd, a ritmusjátékok kapták az igazi főszerepet a példásan rendbe állított játéksorban. A gyerekek akkora lendülettel vettek részt a játékban, hogy érzésem szerint még legalább egy félóraig tudták volna mondani az év közben tanult verseket, mondókákat. Egy jól megválasztott eszköz, a kosár változatos felhasználása is azt mutatta, hogy a csoport, vezetőjével együtt, jól és biztosan mozog a hagyomány és a játék világában.

Nőjenek rám egyszerű szárnyak!

A Dávodról érkezett Klágya színjátszó csoport verses összeállítással érkezett. Kortárs költők verseit dolgozták fel Varró Dánieltől Tamás Menyhértig. Horkics Erika rendező vezetésével tették mindezt erővel, remek beszédtechnikai alapokkal, jól felépített képekkel. Meséltek, de nem csak az őket éppen foglalkoztató dolgokról, hanem arról is, amit egy felnőtt költő vagy egy felnőtt csoportvezető tud közvetíteni a saját életéből, hogy vannak dolgok, amelyeket bizony ki kell várni, és a cselekvő napokat, cselekvő éveket pedig ki kell érdemelni.

Fontos, hogy a versmondás, versolvasás része legyen a színjátszó csoport munkájának. A dávodiak kirándulása a versek világába nem csak műhelygyakorlatként volt érvényes, hanem képi világában, jelképeiben sokszor színházi élményt is jelentett.

Hamupipőke – egy kicsit másképp

A bajai Nagy-Duna színjátszó csoport Szlavikovics Ferencné vezetésével ezúttal Hamupipőke meséjét játszotta el. Ez a produkció megmutatta, hogyan lehet gyerekekhez, főleg kiskamaszokhoz közel hozni egy klasszikus mesét. A remek karakterek és az átgondolt dramatizálás során fokozatosan jutott el Hamupipőke a szolgásig. A játék a két szülő társkeresésével indul, ezt követi az apa elbúcsúzása a családtól, s a nővérek a mostohával átveszik az uralmat. A játék világát kiegészítik a Hamupipőkét segítő holdfénytündérek, valamint a mostoha háztartásából érkezett aranyos koszmanók, akik addig mesterkednek, míg a „boldog vég” mégiscsak bekövetkezik.

A mai gyerekeknek gyakran *ciki* mesét játszani, de ha a csoport (a vezetőjével) talál számára érvényes szempontot, nézőpontot, akkor kiderülhet, hogy klasszikus történeteinkben bőségesen találhatunk izgalmas színészi, dramaturgiai, rendezői feladatokat.

Hattyúfeleség

Ki miért jár színjátszó csoportba? Higgyük el, van, akit a jelmezek varázsolnak el, s ez minden bizonnyal így lehetett a szeghalmi művészeti iskola Lángocskák csoportjánál (vezetőjük Páandiné Csajági Mária), ahol a tündérek mellett a tavorózsák is csodálatos jelmezt kaptak. Köszönet a gondos szülői kezeknek, hiszen ezáltal lett a *Hattyúfeleség* mesének különleges színpadi világa, s ezt már a megyei találkozón is kiemeltük. Mindezt kiegészíti az élő furulyazene, és közben sokat javultak a színpadi párbeszédok is. A szegény legény már sokkal jobban figyelt az öreg anyókára, s a feleségére is. Ám hiába minden figyelem, a lányka, ahogy a lányok általában, ismét csak, huss, megint megszökött a hattyúruhával!

Az ördög darálója

A szabadszállási csoportvezetője Török László (Dafti) volt talán a leginkább elkeseredve a szakmai beszélgetésen a mai gyerekek világán. Nem az előadás miatt, hanem azon, hogy milyen intenzitással élük meg a tizenévesek hétköznapijait. Nincsenek jelen, nem vesznek részt a saját életükben – ezt kell megtanulni, megtanítani a színjátszó csoportban a színpadi létezéssel. Hogy ez a Lajtorjásoknak sikerült, ékezen bizonyítja *Az ördög darálója* című előadás, amely Banga Ferenc és Parti Nagy Lajos Pecsenyehattyúk és más történetek című könyvének három meséjét dolgozta fel. Itt jöttem rá, hogy mennyire fontos, mit vesz le a polcra a csoportvezető, hogy mit olvas, mit közvetít, és mivel foglalkozik a csoportjával. A szabadszállási színjátszók kivételezett helyzetben vannak, hiszen nem csak egy erős, színpadi képekben gondolkodó mestert, hanem mives és szép alapanyagot, nyelvi közeget is kaptak az előadáshoz. Ebből jött létre egy történethármast, amely a regionális találkozóra lett igazán kész. A mesélő kalapos alak szinte varázslóként kíséri végig a történeteket, közvetít, figyel, összeköt és ügyel a színpadon. Felvezetésében három mesét láthatunk. Elsőként a saját hangját kereső legényről szóló indián mesét, majd a mindent járó malmocska tanulságos történetének finn változatát, végül egy újjörög történetet az egérapáról, aki méltó feleséget keres lányának, s a végén kiderül, hogy a legjobb, ha mindenki saját magához hasonló párt keres.

Dzsoni és Árnika

Hodován Péter „kincszeresői” Dusnokról ezúttal Lázár Ervin mesét hoztak. Dzsoni és Árnika története egyszerre szól a kamaszszerelemről és az egymásért kiálló párról. Világos, letisztult színpadi képeket láthattunk, egységes jelrendszerbe foglalva. Szívvel, lélekkel, nagy szakmai felkészültséggel és alázattal dolgoztak. Milyen fontos, hogy mikor ki lesz a kacsa és ki változik vissza cselekvő emberré! Menekülés-kor minden képben megjelenik a boszorkány is, jelezve hatalmát és azt, hogy a szerelmeket elszakító erő mindig jelen van. Az előadásnak erős eleme az élő zene, valamint az egymásra figyelő, egymást kísérő tekintetek.

6. kép: Dzsoni, Árnika és a Százarcú. A dusnoki Kincskereső Kölykök előadása. Rendezte Hodován Péter.
Kaposi László felvétele

Több előadásban is megjelent, hogy teljes jelmezt csak egy két fontosabb szereplő viselt, a többiek „játsszóruhában” vagy a csoport egyenpólójában voltak. A póló így vált jelmezzé, egyben a csoport jelképévé, a szünetekben is megkülönböztethetővé téve a játzókat. Az ebédlő előtti színes forgatagban (lila, fekete, narancssárga, kék, fehér stb.) nem csak a csoport székhelye, hanem néha az előadás címe, vagy a csoport jelmondata is üzent, a dusnokiak pólóján talán az egész gyermekszínházi mozgalom opcionális mottójával: „Az igazi kincs benned van”.

Apám hitte

A felsőszentiváni Kísérleti Színpad Kalmár János vezetésével Urbán Gyula Családi vadászat című balladáját dolgozta fel. Mindegyik előadásban voltak fontos mondatok, amelyeket nézőként magammal viszek. Úgy érzem, hogy ennek az előadásnak valamennyi mondata ilyen.

Lila-fehér világban kezdődik a játék. Egy stadion lelátóján, a szurkolótábor mélyén egy apa a gyermekeivel beszélget. Szokásos vasárnapi elfoglaltság – lehetett a hetvenes években, tegyük hozzá –, de ez a világ itt is csak idilli kiindulópont. A gyerekek – mint a Cantata Profana fiai – eltávolodnak apjuktól, elvadulnak, vadállattá változnak. Apjuk hiába keresi, keríti őket, visszafordítani már nem tudja a tigrissé változott fiait, akik megtámadják apjukat és végeznek vele. Mint egy távol-keleti harci eposz, úgy kerülük egymást a szereplők, fehér kendővel fejükön, lila-fehérben, s közben visszhangzik bennünk egy-egy mondat. „Hogy világít minden ablak – férfi nélkül nem maradhat...” Nagy és komoly vállalás, és a feladathoz fel tudott nőni a csoport is. Remegő szemekkel ültünk a nézőtéren, s vártuk a feloldást – egy Zorán dalt kaptunk, apánk és minden apa hitéről – búcsúzóul.

Prücsök...

A Szín-lelők Kecskemétről (csoportvezetőjük Sz. Kulcsár Gabriella) egy Benedek Elek mesét dolgoztak fel, tettek át mai környezetbe. A némafilmes bevezető után megtudhatjuk, hogy Prücsök János asztalosnak nincs munkája, az állást hirdetőknél reménytelenül próbálkozik, sehová sem veszik fel. Ezt követi a nagy ötlet, a megélhetési bűnözés: lopjuk el a polgármester autóját és találjuk meg jó pénzért. Együtt nevetünk a történeten, amely akár egy bulvárlap hasábjain is megszülethetett volna. A média torz tükrében, a reklámok agymosásán keresztül remek karaktereket mutat a csoport, s nézhetjük az Ultra mosópor-reklámot némi bűnügyi műsorral, „Barbie-sóval” keverve. A játék második fele a király helyett a helyi mffiavezér otthonába viszi el hősünket, aki a feladat meghatározása után háttérbe vonul, hiszen ő a csoport legkisebb és legaranyosabb szereplője. Vagy megtalálják a gyűrűt, vagy kampec – s természetesen,

7. kép: Prücsök (az átverés vígjátéka két részben, avagy a fagyvi visszanyal). A kecskeméti Szín-lelők előadása. Rendezte Sz. Kulcsár Gabriella. Kaposi László felvétele

mint a mesében, itt is elnyeri a főhős méltó jutalmát, miközben a csoporttal együtt mindannyian sejtjük a nézőtérre, hogy mindez egyáltalán nem áll olyan messze a valóságtól.

A három kívánság (Dévaványáról)

A Dévaványáról érkezett Elevenek, akik nem csak az izgékonyság, hanem talán a csoportlétszám miatt is választották ezt a nevet, hamar megtalálták a meséhez vezető utat. Egy művészeti iskola mindennapjai a keretjáték, és ez végigkíséri az egész előadást, hiszen folyamatosan visszatér a félévi vizsga. A játék vitával indul (jaj, jaj, jaj, mit játszunk a vizsgán?), majd a csoport hipnotikus állapotba kerül, s hirtelen megjelenik két jelmezbe öltözött figura, tájszólásban pörölve egymással. A játék minimális eszköze egy nagy vājling (van-e ki e nevet nem ismeri?), ebbe rakja bele az asszony a kolbászt, amit elsőre megkíván. Egy színjátékos fiú jelenik meg a kolbász szerepében, nagy-nagy átéléssel ő kapaszkodik fel a férj hátára, megfogva az orrát, ezzel jelezve, hogy bizony odanőtt.

Jókedvű, ízes beszédű játékok a két figura (főképp az asszony) mókázására, valamint a csoport együttes játékára épül.

A kis herceg

Klasszikus művet színpadra állítani mindenképpen kihívás. Akkor is, ha most találkoznak vele először a gyerekek, akkor is, ha már jól ismerik a történetet – jusson eszünkbe bizonyos költői versenyek unalmas feldolgozása. Hiszen hiába tudunk mindent a figurákról, kell, hogy legyen valami, ami a történetet színpadon is összetartja. Ezt az összetartó erőt találták meg a Tiszagyendáról érkezett Szélfogók a vizualitásában. Szekrényesné Juhász Mária rendezésében az egyes képeket elől, a színpadi függöny síkjában felémelt és leengedett saját függönyanyaggal választották el. Az így kialakított „lepedőszínház” mögött nem csupán a figurákat lehetett gyorsan kicserélni, hanem a háttérben kifeszített vásznakot is, ezáltal teremtve minden jelenetnek új, izgalmas képi világot. A rózsza és a kisherceg történetét játszották el az utazással, a róka szelídítésével és a kígyóval, jó érzékkel kihagyva a kerettörténetet az íróval és a hozzá kapcsolódó jól ismert mondatokkal. A megyei találkozón után a produkció fejlődött, a képi világ színesedett, az egész letisztultabb, követhetőbb lett – még azok számára is, akik most találkoztak először a történettel.

Kamasz(ság)ok

A dévaványaiak két produkcióval vettek részt a regionális találkozón, nem véletlenül. A Ványai Művészeti Csoport, amelynek szintén Boldis Julianna a vezetője, *kAmAsZ(sÁg)Ok* című előadásával igazi diák-

humorral és öniróniával átítatott etűdjátékot készített a kamaszok mindennapi problémáiról. A jó ritmusú, követhető dramaturgiájú előadás nem közhelyesen szolt a mindennapi helyzetekről. Megismerkedtünk Nusikával, a reménytelen szerelmes Köpcsi Dezsővel, konfliktushelyzetekkel, a moziban mindig izzadó tenyerekkel, és őszinte mondatokkal, amelyek nem tudnak és akarnak többet elárulni a kamaszok éléből, mint amennyit a csoport jelen állapotában felvállalni képes.

Momo

Szegedről érkezett a *Momo* című előadás, melyben a Százszorszép Gyerekház Grimaszk csoportja, Kulik Szilvia vezetésével, az időről, az egymásra figyelésről és a kapcsolatokról mesélt. A többféle színházi stílust felvonultató előadásban megjelent a beépített szereplős közönséjáték, a mozgásszínház és a hagyományos színjátszás is. A játékban használt színes kendőkkel pedig nem csak táncoltak, hanem gyógyítottak, és ha kellett, új életet adtak a varázslatos történet főszereplőjének. Helyenként a Mátix képi világát idéző előadás napszemüveges, szürke alakjai ellopják az emberek idejét, s nem lesz idejük se egymásra, se a gyerekeikre, még önmagukra se, mert csak és kizárólag a munkájuknak élnek. A vízió lehetősége természetesen ott szerepel mai életünkben is. Védekezzünk ellene Lázár Ervin szavait idézve: vassal, vérel, vencesellővel, és tegyük hozzá: színházzal, közösségi étellel, párbeszéddel... és forró csokival.

A három kívánság (Szegedről)

Aranyos játékot hoztak a Cimborák Szegedről (csoportvezetőjük Lovai Ágota). Mesefeldolgozásuk egy esküvővel indul, ahol összeadják az embert és az asszonyt, majd eljátsszák, hogyan találkozik a férj az erdei tündérrel, s hogyan jut a három kívánság ajándékához. Játékukban főleg a mesében lévő lendület, a népi alakoskodásból kiinduló humor érvényesült. Ehhez sok szép színpadi elemet építettek a mesébe: ilyen volt a cica átalakulása a kapufélfából, vagy az ördög-angyal játék az asszony fejében lejátszódó gondolatok megjelenítésével.

Az alapvetően kétszereplős játékot jól egészítette ki a csoport egy középre tett formációval, mely egyszerre volt tűzhely és varázslóhely is, hiszen innen varázsolódott ki a kolbász, a tükör, és minden szükséges kellék.

Gombaháború

Ez az előadás ezüstösként került a kecskeméti találkozóról a regionális bemutatóra. Nagyon örültem neki, hiszen bepillantást engedett az Orbán Edit vezette kecskeméti Katonások műhelytitkaiba. Egy kezdő diákszínpad első színpadi szereplése volt ez az előadás, az a fajta „jégtörő játék”, amely leginkább a következő gimnáziumi évek munkájának előkészítője lehet. A 14 év körüli kamaszok a *Gombaháború* című előadásban Lev és Alekszej Tolsztoj állatmeséit dolgozták fel. A csoport tagjai felszabadultan mertek lovak, kacsák, farkasok és mindenféle állatok lenni, hogy a mesék és a mesékben rejlő tanulság megjelenhessen a színpadon. Céljuk az volt, hogy mozgásban, beszédtechnikában, színpadi fegyelemben, játékbatárságban, csapatmunkában előre lépjenek, s ezen kritériumoknak az előadás minden szempontból megfelelt.

Zsűrizésről és zárásról

A gitáros csoportvezetők (Dafti, Kalmár János és Hodován Péter) a regionális találkozó második napját (és előtte már az egész kecskeméti megyei találkozót) végigjárták a szünetekben. Énekeltek, hangulatot teremtettek, tanítottak. Köszönet érte. A regionális találkozó első napján (és a szarvasi megyei bemutón) kvíz mestert hívtak a szervezők, aki találós kérdésekkel, feladványokkal múlatta az időt, a gyerekek pedig szorgalmasan gyűjtötték az ajándékokat.

A szakmai beszélgetésekben, amelyekben részem volt, látott előadások színpadi értékelésén túl előkerült a mai gyerekek problémáitól kezdve a csoportösszetételig, a fenntartó szerepéig sok minden. Fontos a párbeszéd, de az is fontos, és ez minden találkozóra érvényes, hogy a szakmai beszélgetés, értékelés olyan legyen, amiből tanácsot visz el a csoportvezető és nem kioktatást, pontos mondatokat és nem egy-egy félreértett szót. Jusson el hozzá az értékelés vagy éppen a minősítés indoklása, mert e nélkül úgy gondolom, hogy épp azt a tömegbázist veszítjük el, akik ebben ezüst vagy éppen bronz oklevelekkel évek óta jelen vannak az ország gyermekszínházi életében.

Fontos találkozó volt a gyulai, pontosabban fogalmazva nem csak a csoportok, hanem a szervezők is nagyon komolyan vették. Köszönet érte. A figyelem, az egymásra figyelés a színpadon, csoporton belül kötelező. Ennek híján nincs színjáték. Nagyon jó azt érezni, hogy ezen a találkozón a szervezők figyeltek a csoportokra, a csoportvezetőkre is. Szerencsére idén nekem ilyen találkozókban volt részem. Mert a színjátszó gyerekeknek, kamaszoknak, felnőtteknek szükségük van a támogatásra, hogy még sok cselekvő percük, cselekvő évük legyen, és ez természetesen nem csak a színpadi életünkre érvényes.

Körömi Gábor

Balassagyarmat

Közép-magyarországi bemutató, 2010. május 15.

Balassagyarmat adott otthont a Közép-magyarországi regionális találkozónak, ahol Pest, Nógrád és Komárom-Esztergom megye legjobbjainak bemutatóira kerülhetett sor. A szervezők ezúttal is kitétek magukért. A találkozó ebéd után kezdődött, tizenhárom előadást láthattunk. A gyerekek választhattak az előadások megtekintése és az előtérben szervezett játékok között, de így is folyamatosan szinte teltház előtt játszhattak a csoportok. Este a gyerekeket közös játékkal szórakoztatta a Merende műhely.

Érdekessége volt a találkozónak, hogy a látott előadások fele szerkesztett játék, három kifordított klasszikus mese, és három vidám humorra építő történet.

Az előadások sorát Cs. Szerémi Andrea csoportja, a Szécsényből érkező Fében nyitotta *A víz* című szerkesztett játékkal. Előadásuk rendkívül izgalmas témát dolgoz fel versekkel, képekkel, zenékkal. Az ének-zene tanár csoportvezető munkája, a finomságra, harmóniára törekvés mind az összeállításban, mind a gyerekek versmondásában és éneklésében egyértelműen érződik. Tiszta, szép hangok, finom mozgások, lágy képek. Gyönyörű képekkel, harmóniákkal andalítanak el bennünket, mintha lágyan ringó csónakban ülnénk. Az előadásnak ez az érdeme egyben a legnagyobb hibája is, hiszen éppoly lágy és lassú akkor is, amikor a víz szennyezéséről, tönkretételéről szóló szövegeket hallunk. Emiatt monotonná, egyhangúvá válik az előadás, nincs építkezés, nincs ív. Rövidesen a néző nem tud már a szövegekre sem figyelni, egyfajta folyamatos ringatózásban tartja a produkció, kikapcsol, mintegy relaxációs állapotot idéz elő. Ezt segítette a képek, mozgások finomsága, lassúsága, visszafogottsága, a halványkék árnyalatok használata is. Pedig a víz, főként az utóbbi hónapokban, hatalmas erejéről is tanúságot tett – igazán izgalmas előadássá lehetett volna formálni az ötletet. A gyerekek munkáján látszik az odafigyelés, az elkötelezettség egymás és a vezetőjük iránt. Sugárzik belőlük a közlésvágy, hát hagyni kell őket, hogy mondják a magukét: ne csak a napos oldalt, de ellenpontként az árnyoldalt is úgy, ahogyan az van, kegyetlenül, pusztítóan, hogy aztán érvényesülhessen az éltető, a harmónia.

Andi Színjátszóit követték (Garamvölgyi Andrea vezetésével Szécsényből), Hófehérke-ellenmeséjükkel (*Hófehér-k-e-gyetlen meséje*). Érdekessége a napnak, hogy két klasszikus mese kicsavarását is láthattuk, ez volt az első. Az előadást már a megyei találkozó alkalmával is én zsűriztem. Fontosnak tartom itt megjegyezni, hogy egy-egy előadás sikere az adott nap közönségén is nagyban múlik. Ezt az előadást, a figurákat, a vicceket, sokkal jobban vette első alkalommal a megyei találkozó közönsége. Ezt a játékosok is érezték, és visszahatott rájuk. Az első poénok nem ültek igazán, ettől aztán ők is görcsöseké, haloványabbá váltak, megakadályozva, hogy átjöjjen az előadás. Sajnos abba a hibába estek, amit a „műfaj” sokszor előidézik, hogy sem a megoldásaik, sem a poénok nem egyenletesek. Ezen a napon mindez erőteljesen érződött. Veszélyes kifordítani egy mesét, ha csupán annyi a célunk, hogy az eszünkbe jutó ötletet, vicceket elsüssük benne. Ennél több kell, főként egy mindenki által ismert, sőt, talán a legismertebb mese esetében. Kell, hogy az előadásunkat a kifacsarással megmutatható mondanivaló mint dramaturgiai sorvezető vezérelje, vagy ha ezt nem kívánjuk, akkor a kifacsarás mikéntjének, az ötletnek kell nagyon erősnek, egyedinek lenni. E nélkül az eredeti mesedramaturgiát ugyan szétbombázzuk, de nem teremtünk helyette semmi érvényeset. A csapat a szükséges képességek birtokában volt, ezt bizonyítja a klasszikus tükörfelvetés, amit ilyen szellemesen, a csoport (játékosok) adottságait ennyire jól kiaknázó megoldással az elmúlt tizenöt évben biztosan nem láttam. Ki kell emeljek még valamit, ami lenyűgöző a csoport munkájában: van bennük valami plusz, az alázat a színpad, a többiek játéka iránt. Szerephez alig jutó, egyébként tehetséges gyerekek magától értetődő természetességgel kezelik, hogy ők ebben a játékban most éppen háttérben vannak, sőt pontosan, tisztán szolgálják ki a játékos társaikat. Ez a csoport közösségi válásának, csoportvezető munkájának, kapcsolatuk minőségének ékes bizonyítéka.

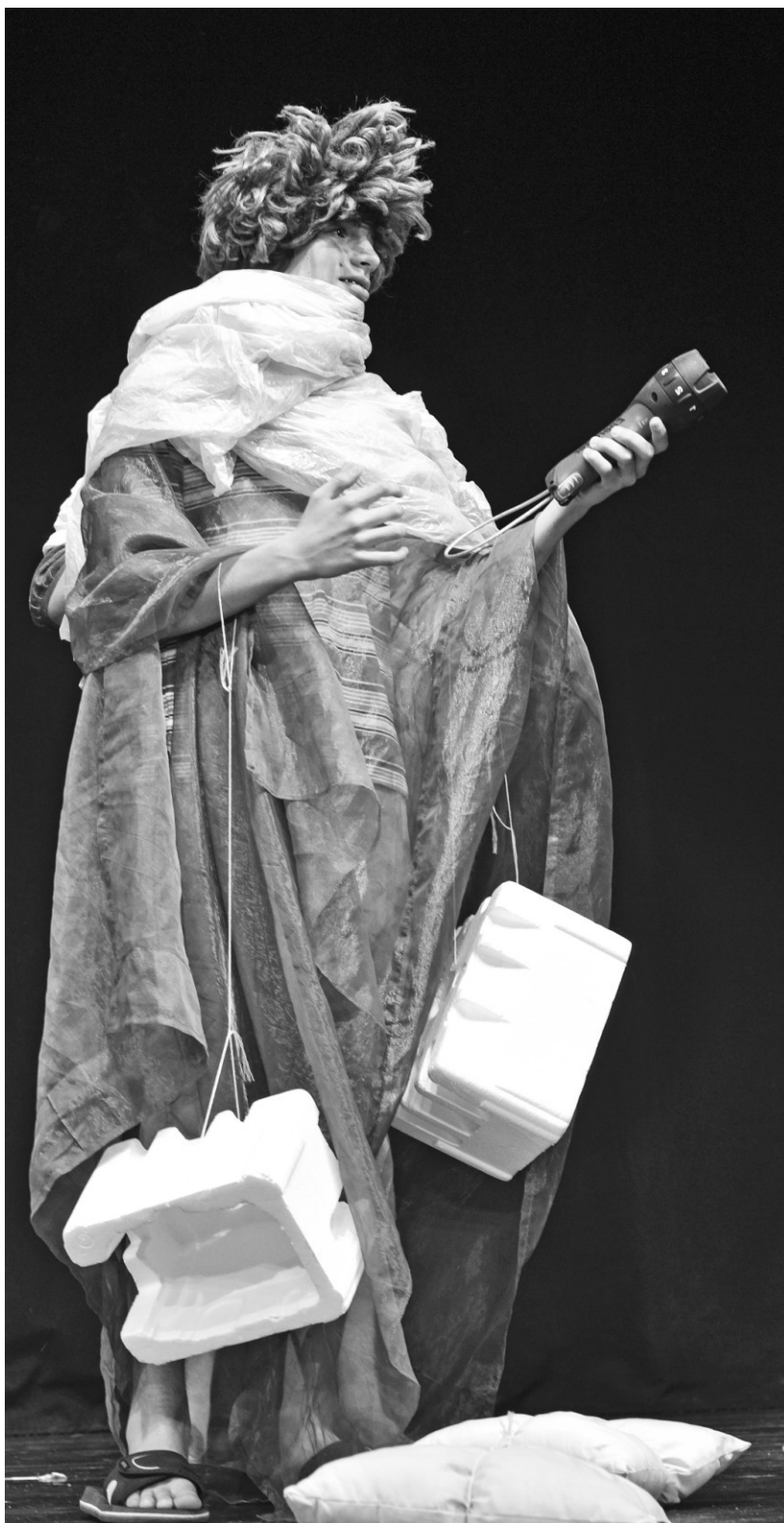
Kovács Éva vezetésével léptek színpadra az Erdőkerülők (Erdőkertes), *Meseszál* című történetükkel. Vidám, a színpadot természetes közegként, játéktérként kezelni tudó, és akaró apróságok. A székely népmeséket egy kerettörténet köti össze. Egy hisztériás uralkodó rángatja alattvalóit, fenyeget, parancsol, semmi sem jó neki. Unatkozik, mesét akar. Hát kap, de itt is a fenyegetés állít tétet a játéknak, hiszen ha nem tesszik a mese, a mesélő büntetésben részesül. Igazán izgalmas mesék, pontos egyszerű, letisztult játék, a gyors szerepfelvételekkel, szerepváltásokkal. Remekül használják a gyerekek és a rendező a textileket a szereplők, a helyszínek megteremtésére, házat, mezőt, asszonyt, urat, ekéket formálnak másodpercek leforgása alatt. Értik és élvezik a játékot. Egy hiányérzetem maradt azonban az előadás láttán. Hamar rájövünk, hogy a mesék nem fognak tetszeni, és hogy a játék egy végső felismerésig zajlik majd. Innen kezdve a nézőt az kezdi foglalkoztatni, hogy milyen (egyre szörnyűsebb) véget fog érni a megbukott mesélő, illetve mi lesz az a pont, az a mesei mondanivaló, felismerés, ami meghozza majd a változást. Ezzel a fokozással, és a felismerés felé irányuló történetfűzéssel maradt adós a rendező.

Az első blokkot Nagy Gábor Tardosi nyolcadikosai zárták *Cinderella (Hamupipőke)* történetükkel. Ez volt a nap második kifacsart meséje. Az előadás ígéretesen indul. Ötletesen, találóan idézi elénk a Kex együttes Család című dalával a „régén volt” teljes életet. Remekül növelik a feszültséget a dal folyamatos rövidülésével, felgyorsítva az eseményeket, megszagatva a sorokat, éreztették a nézővel, hogyan megy tönkre minden, hogyan hullik szilánkjaira, majd az emlékek is hogyan fakulnak, az új helyzetbe való belefásulás eredményeképpen. Nagyon izgalmas formát kínálnak fel, sűrítéssel játéktípust. A többletjelentést mi magunk tesszük hozzá, saját élményeinkből, mindez megmozgatja az érzelmeinket. Sajnos itt váltás történik, és ennél jóval egyszerűbb és kevésbé értékes játékot kapunk, ahol az angolul beszélésre, tábortűzi szintű poénokra épül a játék. Biztos vagyok benne, hogy rengeteg improvizálás eredményeképpen alakult ki a történetfűzér, hogy sok vidám, önfeledt pillanat kísérte a készítés folyamatát. Sajnálom azonban, hogy a rendezőnek nem volt szíve kihajigálni azokat az elemeket, amelyek az előadás hullámzó színvonalát eredményezték. Nem volt talán kedve elrontani a gyerekek örömteli játékát, és rájuk erőltetni egy formalistább játékot, mint a fent említett kezdés, amely az előadás során is elő-elő bukkan (megalázás a lencsével), s amellyel a rendező és a csoport is biztos kézzel bánik – és ami színpadilag értékesebb.

A szünetet követő második blokkban négy szerkesztett játékot láthattunk. Elsőként a Fóti kisfiókák *Zümmögő* című előadását, amelyet Kovács Éva szerkesztett Nagy Bandó András verseiből. A verscsokrot vidáman, játékosan, a nehéz eszközrendszerrel ügyesen, fegyelmezetten játszó gyerekek tolmácsolásában láttuk. Kovács Évának ez a csoportja is igazolta: a fegyelmezett és koncentrált munkára, a gyakran bonyolult térformák alkalmazására épülő, pontosságot igénylő játékot úgy képes elérni tanítványainál, hogy közben nem vész ki belőlük a játékoság; a játék, a megmutatkozás öröme sugárzik az arcokról. A versek színpadi megszólaltatását segítő ötletek nem voltak minden esetben értékesek és érdekesek, így a szünyog-dalra, mintha elfogyott volna az energia, pedig néhány egyszerű gyakorlattal ezek a gyerekek bizonyára fergeteges játékot képesek varázsolni a szünyog-vadászathoz. Lehet, ennek az az oka, hogy egy kellemes használatra-térszervezésre vonatkozó ötletet igyekeztek végigvinni az előadáson, mintegy felfűzve rá a verseket: a gyerekek közt kifeszített gumiszálakkal formálták a teret, alakították a kapcsolatokat. Az eszköz használata, a szálak egymás alatt-felett átvezetése, átbújás, átlépés igen fegyelmezett játékot követelt. Érzésem szerint néhol el kellett volna engedni az ötletet és a gumiszalagot, mert így erőltetetté, öncélúvá vált az alkalmazása; nem szolgálta többé az előadást. Ennek a térforma-ötletnek nem használt a megemelt színpad és lapos nézőtér sem. Ahhoz, hogy jól érvényesüljenek a rendező képei, kissé fölülről lett volna jó rátekinteni a színpadra.

A második előadás, *Pimpalin köpenye*, a Mikolasek Zsófia által vezetett komáromi Délibáb-színház előadása volt, Mosonyi Alíz Boltosmeséiből. Az eredetileg a hangszerek bemutatását is célzó előadás izgalmas, ötletes mesei szálat választ. Pimpalin, a hatalmas köpenyes (tényleg lenyűgözően hatalmas) bohócvárzó napját kísérhetjük végig, ahogy járja a várost, a boltokat, ahogy el-elvonul a muzsika világába, de sehol sem lel nyugalomra, megbékélésre. A repetitív szerkezetnek általános hibájává válhat (amit a csoportnak nem sikerült kivédenie) a kiszámíthatóság, az unalmassá válás, amikor azt számolja a néző, hogy mikor érünk a sor végére, mikor mutattuk be az összes színpadra készített hangszert. Sajnos ez történt a Délibábosokkal is. Szép, érzékenyen ható képekkel dolgoznak, az éppen szereplő gyerekeket fénykör emeli ki a színpadból – kár, hogy rontja az élményt a suta térkezelés, hogy pl. a fénykörön kívülre tervezett átállás a fénybe csúszik. Nem elég az érdeklődés fenntartására az izgalmas ötletek várása, valamiféle feszültségfokozásra lenne szükség, hogy akarjam tudni, mi történhet még a főhőssel. Végigkíséri a játékot egy klasszikus, színes selyemjelmezbe öltöztetett bohóc, aki mintegy játékmester szeretné irányítani az eseményeket, a rendező szándéka szerint, azonban olyan mértékben elűt a többi játszótól öltözéke és játéktípusa is, hogy csak végig „lifeg” az előadáson. Ezzel együtt fontosnak tartom, hogy ha zeneiskolás, zenélni tudó gyermekeink vannak a csoportban, akkor teremtsük meg a lehetőséget a kibontakozásra ezen a téren is, hiszen az élő zene színesítheti a játékunkat, képes követni a játék ütemét, befolyásolni tudja hangulatát, vezeti a játszókat, mivel közvetlenül a színpadi légkörre reagál, ellentétben a (konzerv) gépzenevel.

A tatabányai Körbe Színpad előadása következett, a Meleg Gábor rendezte szerelmes versösszeállítás, *Love story, avagy fiúk, lányok, figyelem!* címmel. A játékot szervezi, a teret rendezi náluk egyetlen díszletelemük, a hatalmasra nőtt láda, amelynek mérete igazán az előadás végén nyer értelmet. Improvizációra épülő játék, önmagunkról, sutaságunkról a szerelem terén. Olyan témáról szól az előadás, amiről ez a korosztály gondolkodik, ami foglalkoztatja, ami meghatározza mindennapjaikat, de amiről beszélni még nem tudnak. Ahhoz már visszatekintve, rátekintve lehetne bármit is mondani. A csoport munkáját dicséri, hogy a közönség figyelmét, még az egészen kicsikét is sikerült fenntartani. Azonban számomra hiányzott a játékból az igazi tét. Megvolt az ív, hogy valahonnan (az ismerkedéstől) eljutunk valahová (a bensőséges pillanatokig), de nem éreztem, hogy ezek valódi sorsokká formálódjanak, hús-vér figurákká, akik

valódi azonosulásra vagy elutasításra okot adó személyiségekké nőhettek volna, akikért, kapcsolatokért izgulni, szurkolni lehet.

8. kép Mesteremberek. A bagi Fapihe csoport előadása. Rendezte Fodor Éva és Szivák-Tóth Viktor. Kaposi László felvétele

A továbbiakban is a szerelem volt a téma. Az Inárcsi Színjátszók előadását Kovácsné Lapu Mária Varró Dániel és Lackfi János verseiből szerkesztette (*Vonzások és taszítások*). Alul-felül nyitott dobozokkal játszanak, azokból alakítanak teret, használják kellékként, díszletelemként is. Ismét azt érzem, olyan témát feszegetnek, amelyben benne élnek, és mégsem tudnak igazából mit kezdeni vele. A helyzetek, a szövegek kidolgozottak, megcsináltak, de nem tűnnek valóban bensőnek, átéltnak. A dalok igazán a helyükön vannak és szépen szólnak – ezekkel hagyom magam sodortatni. A csoport munkája, a bennük rejlő lehetőségek felvillantása megfog, de nem válik igazzá, nem válik átütővé. Remek ötleteket vonultatnak fel... A plázát szeretném kiemelni: egy olyan közeg ez, amelyben a gyerekek lehet, hogy naponta megfordulnak, egy általános találkahely, és időtöltének sem utolsó az ifjúság körében, mégis épp az ilyen magától értetődő dolgokat a legnehezebb a színpadon megmutatni. Az inárcsiaknak ez sikerült. Plasztikussá tették, a színpadra varázsolták minden vonzó és taszító voltával az általános találkahelyet. Az ilyen pillanatokért, ötletekért is érdemes fesztiválokra járni.

Ismét megmozgathattuk tagjainkat, és a szünet után izgatottan

tértünk vissza a színházterembe. A Fapihe csoport (Bag) előadása következett. Fodor Misi csoportja, amelyet most, hogy ő már csak odafönről kísérheti figyelemmel őket, lánya Fodor Éva és az egykori gyermekszínházi, Szivák-Tóth Viktor vezet. Nagy fába vágják a fejszéküket, Shakespeare Szentivánéji álmából *Mesteremberek*-jelenetét vitték színre. Nem is akárhogyan. Misi igazán büszke lehetsz rájuk, játzókra és rendezőkre egyaránt: remek tanítványok! Az előadás türelmesen indul, rendkívül türelmes, fegyelmezett, érett játékkal néz szembe velünk a rendezőt alakító fiú. Majd megérkeznek a próbára a társai, kiderül, hogy egy táborban vagyunk és a strandolás helyett foglalkoznak a tanárnő lenyűgözésére a színházcsinálással. Kiforrott karaktereket, átél, őszinte játékot látunk a színpadon. A keretjáték néhány suta mondatától eltekintve lenyűgöző, igazi színházi pillanatok születésének lehettünk tanúi. Nem jegyzetek, megszűnök zsúri lenni, csak élvezem az előadást. Köszönet érte.

Lábatlanból érkezett a Ribizli Csoport. *A Jóka ördögét* Kovácsné Józsi Irén állította színpadra. Nem egyszerű dolog egy ilyen remek előadás után színpadra lépni, még akkor sem, ha egyébként remekül megkomponált előadásról is van szó. A Jóka nem egy egyszerű történet, még ha első olvasásra annak tűnik is, hiszen humoros, tanulságos, jók a figurák, a fordulatok. És mégis, ha nem tiszta a játék szerkesztése, térhasználata, ha nem karakteresek a figuráink, és nem csupán a főszereplőké, hanem az ellenpontot, olykor katalizátort képező „tömegé” is. Márpedig ez sajnos nem volt elmondható a Ribizlisek meséjéről. A színpad jobboldalán egy hatalmas házzá festett paraván a díszlet, előtte pad. A falubeli asszonyok indítják a történet folyását, látszattervekenységgel (úgy teszünk, mintha kapálnánk), ami suta, és nem is válik valós játékká, görcsössé teszi a gyerekeket. Ehelyett inkább a természetes pletykázkodást lehetne választani. Az előadásban tehetséges, odaadó gyerekek játszanak, egy rosszul szervezett térben. Jóka felesége hozzávágja az összes csetrest, amiket gondosan összeszed, majd az asszonyoknak adja a cserepeket, amikből ők aztán vígan falatoznak. Keveredik a szántó föld a ház udvarával, céltalanul járkálnak a színpadon. Az előadásban tehetséges gyerekek végigmondanak egy szöveget. Hiányzik a játék, az átgondoltság, a helyszínek, szereplők viszonyának, céljának tisztázása.

A balassagyarmati Csiribiri társulat parasztkomédiáját B. Nyíregyházi Ágnes rendezte. *A Narancs* egy rendkívül jól működő történet, jó humorú a szöveg. Ismét felhívta figyelmünket az előadás, hogy a parasztkomédia olyan műfaj, amely akár még a gyerekszínpadon is megállhatja a helyét. A történet ugyan felnőttek története a házassághoz hozományként ígért tehénről, illetve a fukarságról, az adott szó csúréséről-csavarásáról, de az alaphelyzetről a játszó gyerekeknek van véleménye. Nem is akármilyen vélemény, hiszen a gyerekek őszinte, kegyetlen valóságlátása ironikus élt ad a történetnek. Ez az előadás is igen jó példája annak, mennyire fontos, hogy a szerepek megtalálják a legmegfelelőbb szereplőt, hogy a gyerekeknek jól álljon az, amivel megbizzuk őket. A történet főszereplője, az apa, aki mint egy jó ügyvéd, mindig kicsúszik a szorításból, úgy bánik a szavakkal, hogy nem lehet őt sarokba szorítani semmilyen csellel. A Csiribiriben ezt a szerepet a legkisebb, legvéznaabb fiúcskának adták. A történet mozgatója az asszonyka szeretne lenni, aki azt gondolja (többször is), hogy most aztán valóban sikerül túljárnia párja csavaros eszén, és rábírja, hogy valóban szavát adja. A fiatalok mindketten őszinte, gyermeketeg figurák, míg a kérő édesanyja a megtestesült büszkeség, mélységes felháborodással, aki igyekszik fia tartását is megőrizni azzal, hogy érzelmei ellenére döntést csikar ki tőle egyetlen jól elhelyezett mondattal. A mesélők szerepét a történet a vőfélyekre osztja, akik külön kis küzdelmet folytatnak a ház urával – az ő céljuk nem a jövő zálogát képező hozomány, a kikerekedett vagyontól érő tehén megszerzése, csupán egy pohárka borra áhítoznak, amit a fukar gazdától természetesen nem kaphatnak meg. Bár a történet kimenetelét már egészen az elején sejteni lehet, a szereplőválasztás, a gyerekek viszonya a történethez, az a visszafogott, egyben természetes játék, amit remekül megtartanak a közönség heves reakciója közben is, felszabadult, vidám perceket szerez a nézőnek, kikapcsol, ellazít, élvezem a szóvirágokat, és láthatóan a gyerekek is élvezik a játékot. A játékstílusuknak megfelelő a színpadkép is. Épp annyira használják a ruházatokban a jelmezszerű népi ruhákat, amennyire ez a darab egységességét szolgálja, annyira használ paravánt díszletként, amennyire szükséges, hogy a teret behatárolja, és megadja a lehetőséget a megérkezésre, távozásra. A gyerekek minden pillanatban tudják, mi a viszonyuk egymáshoz, mit akarnak közölni velünk, és így a leghumorosabb mondatokat is a legnagyobb komolysággal tudják közvetíteni felénk, amit a közönség harsány nevetéssel jutalmaz.

A Szákszendi színjátszók Lúdas Matyi parodisztikus átíratát tárták elénk (*Ludas Matyi, avagy a libák gágogása*). László Tibor szövegkönyve is abba a kategóriába tartozik, amely első olvasatra könnyen feldolgozható, a gyerekekhez közelálló, humoros darab látszatát kelti. Munka közben derül ki aztán, mennyire nem egyszerű a humor természetes megformálása a színpadon. Ehhez az előadáshoz is karakterekre, igazán jól el- és kitalált figurákra van szükség. Hirják Gáborné és tanítványai előadása rengeteg játékról, munkáról tanúskodik, de az igazi kulcsot ehhez az előadáshoz nem sikerült megtalálniuk. Játékuk tiszta, korrekt, a gyerekek a szövegeket érthetően, értelmezetten adják vissza, pontosak a térben és a játékban, és mégis hiányzik belőlük az a humor, ami a balassagyarmatiak Narancsát átírtatta. Lehet, itt is a sors gonosz játéka, hogy épp egymás után került a két előadás (a második előadás nem tudott érvényesülni teljes valójában).

A napot Kis Tibor tábori csoportja, a Zamárdi zanzák zárta *Hol van a Nap neve?* című szerkesztett játékkal (Nemes Nagy Ágnes, Piaget, Parti Nagy Lajos). Kis Tibor ismét ékes bizonyítékát adta annak, hogy akár összeszokott, akár „alkalmilag társult” csoporttal remekül bánik. Értem ez alatt a gyerekek rendezőként és pedagógusként történő vezetését. A csoportjairól, munkáiról sugárzik az együttlét és együttjátszás öröme, miközben rendkívül képzett, a színpadi eszközökkel finoman bánni tudó tanítványok sorakoznak a színpadon. Az ő előadásukat is – mint más esetekben már több ízben kiemelttem – a kellékhasználat, a megtalált formával való játék határozta meg. Náluk ez a kötél volt, amely kapcsolatokat, kapcsolódásokat,

kötéseket, térformákat határozott meg a játék során. Bonyolultan kezelhető eszköz, amellyel a gyerekek biztonsággal dolgoztak. A szövegek értelmezett megszólalása jellemző az előadásra, gondos munka mind az értelmezés, mind a szövegformálás tekintetében. Képesek a gyerekek szüneteket tartani, tisztán dolgozni az anyaggal. Talán túl tisztán is. Az előadásuk kerek egészé formálódik, de hiányzik belőle számomra a személyesség, a valós tét, a gyerekek egyéni érintettsége. Mindazt, amit a játszóknak tudnak a színházról, ennél jóval nagyobb téttel bíró játékban tudnák igazán kamatoztatni, megmutatni.

Összességében igazán sokszínű és tartalmas napot töltöttünk Balassagyarmaton. A szervezés, a gyerekek fogadása, a számukra kínált programok, az előadások zavartalanságának biztosítása a tőlük már-már természetesen vett színvonalon valósult meg (nehezítve az időjárás kegyetlenségével). Köszönet érte, hogy valóban a gyerekekről, a gyerekszínházról szólhatott ismét egy hosszúra nyúlt délután.

Dolmány Mária

Pápa

Észak-Dunántúli bemutató, 2010. május 15-16.

Amikor a Magyar Drámapedagógiai Társaság elnökségével az idej regionális találkozók helyszíneit egyeztetettük, igyekeztünk olyan befogadó intézményekkel megállapodni és együttműködni, akiknek az évközi munkáját áthatja a gyermekek színházi nevelésének fontossága. Pápán immár több mint egy évtizede nagyon tudatos szervezőmunka folyik, melynek irányítója, generálója dr. Baloghné Uracs Marianna művelődésszervező. A gyermekeknek szóló – igencsak megválogatott – színházi előadások mellett jelen van és egyre nagyobb szerepet kap a drámapedagógia. Egyre népszerűbbek a színházi nevelési programok, a különböző városi iskolákba „kiszertelt” drámaórák is az ő segítségükkel, koordinálásukkal és nem utolsósorban a sikeres pályázataiknak köszönhetően valósulnak meg. Ehhez persze jó drámapedagógusok is kellenek. Horváthné Árvai Mária és Tegyi Tibor több mint egy évtizede dolgozik gyerekekkel saját iskolájukban. Tanítványaik ma már ifiként segítik nemcsak a kisebbek, hanem például a fesztivál munkáját. Ez a közeg, az ő segítségük, áldozatvállalásukkal szerves része volt a találkozó sikerének. Régi tanítványok álltak be kísérőnek, szülők jöttek már kora hajnalban reggelit adni a résztvevőknek, egyszerű ember fogott össze, hogy Pápán emlékezetes fesztivál legyen. A rettenetes vihar, ami ezen a szombaton átsöpört a Dunántúlon, eltörölte az esti szabadtéri játékot, de bent a házban érdekes programokon, játékokon szórakozhattak a résztvevők.

9. kép: Tökváros. A magyarpolányi Kis-Galagonya csoport előadása. Rendezte Molnár Anikó. Kaposi László felvétele

A bemutatott tizenöt előadásra a gyermekszínházasban már sokat emlegetett műfaji sokszínűség volt jellemző. Láttunk népmese-feldolgozásokat, klasszikus novellából készített előadást, táncjátékot, mozgásra épített balladát, helyi hagyományokra épített népi játékokat, az iskola névadójáról készített oratórikus ünnepi műsort, valamint a csoport improvizációiból létrehozott életjátékokat is.

A Baki Színház Csoport – Baloghné Bacsa Ibolya rendezésében – a nemrég elhunyt, felejthetetlen Fodor Misi által feldolgozott *A kiskondás* című mesét mutatta be. A történetmeséléshez szép népviseletes ruhákat választottak, láthatóan élvezték a közös szövegmondást, ami gyönyörű volt. A csoportos együttmozgásokat is nagyszerű összmunkával valósították meg. Esztétikus és változatos térformák, a gyerekek harmonikus színpadi jelenléte jellemezte az előadást. A szülő szerepek kidolgozása, a figurák egyénített megszólalása még hiányzott, de mivel kezdő csoportról van szó, nincs ok aggodalomra, a kezdet nagyon ígéretes.

A táltosfiú meséjét győri kisdíjakok, a Rubin Hód csoport adta elő, vezetőjük Verebélyi Veronika. A biztos kézzel és ízléssel elkészített produkcióba szervesen illeszkedtek a műhelymunka során alkalmazott gyakorlatok, az előadás második részében pedig már több érdekes térformát is láthattunk. A szereplők gyakran beszorultak egy szűk térbe és a félköríves elrendezés nem szolgálta a játék izgalmaságát. (Amint azt a beszélgetéskor megtudtuk, egy rendkívül kicsi osztályterem áll a csoport rendelkezésére, és a foglalkozások idejét is drámaian csökkentették... Ha a felkészülés során csak egy kétszer négyméteres frontális játékra lehetőséget adó tér áll rendelkezésre, nagyon nehéz utána kisgyerekeknek színpadon játszani.) Sok nagyon jó ötlet színesítette az előadást, így például emlékezetes marad a táltosfiú álma, amikor a tündérlányok az álmában megjósolják a jövődjét, vagy a lassított mozgású verekedés, aztán nagyszerű volt a török sereg felvonulása és a kaszabolás is a hangszerekkel, dobokkal. A rendező munkáira jellemző, hogy gyakran alkalmaz élő zenét, ami megemeli az előadást. Itt is kiváló volt a hangszerek alkalmazása, a fuvola, a triangulum, dobok és az „élő hangszer”, a taps.

Horváthné Árvai Mária elsős osztályával adta elő *Kacor király* történetét. A háromszereplős darabból tizenkilenc szereplőset készítettek. A kisgyerekekkel közösen találták ki a mesét megelőző eseményeket, az eredeti mesében nem szereplő figurákat, valamint a történet végét, vagyis a megbocsátást.

(A minap a rádióban egy pszichológus arról beszélt, hogy azért ártalmasak a rossz rajzfilmek, mert a gyerekek nem tanulják meg felismerni az érzelmek kifejezéseit az emberi arcokon. Szerencsére vannak olyan gyermekszínházas rendezők, mint Horváthné Árvai Mária, akik képesek kicsi gyerekeket megtanítani valódi érzelmek kifejezésére.) Jókedv, életöröm, szeretet és energia áradt az előadásból.

A székesfehérvári Felleghajtó csoport a dombóvári regionális bemutató helyett időpontegyeztelési gondok miatt a pápai találkozón vett részt. A zömében második-harmadik osztályos gyerekekből álló csoportot Oláh József vezeti. A gyerekek játékán nagyon erősen érződik a rendszeres és igényes műhelymunka, ami a biztos színpadi jelenlét feltétele. Előadásuk (*A tréfás kúdus*) egyik nagy erénye az igényes vizualitás. Nagyon szép a két álló paravánon az erdélyi virágmotívum, aztán két gyönyörű farkas-fej és óriáshal báb, amit nemezeléssel készített a rendező, a „major” kékfestő anyagos hálóágya, a kékselyem kút, a folyó, aztán egy hosszú hajú kislány lehajtott fejével formázott gyönyörű fűzfa, megannyi ötlet, amely a színházi élményt segíti. Mindezek nem öncélúak, mert a történetmeséléshez szervesen illeszkednek. Egészenben artisztikus előadást láttunk. Az élményhez hozzájárult a gyerekek tiszta éneklése, ami bizony ritka a gyermekszínházas előadásokon. A műhelymunkának tudható be, hogy mind az éneklés, mind a lépések pontos ritmust követnek. Maga a történet érdekes, ám az elmesélésnek a formája nem segíti a befogadást. A megkettőzött kúdus, akit aztán kegyetlensége miatt az alteregója, a másik szegénylegény a végén megbüntet, a néző számára, pláne gyereknézőnek nem követhető. A rendező elmesélte, mennyit dolgoztak a történeten a gyerekekkel közösen, a játékosok így nyilván már értették, de a néző számára kevés fogódzót adtak, nem beszélve a kettős én fogalmának megértéséhez szükséges életkor figyelembevételére. Oláh József művészi látásmódja, a komplex színpadi hatásban való gondolkodása, valamint a gyerekekkel való szeretetteljes alkotó együttműködése alapján joggal feltételezem, hogy még nagyon sok érdekes és figyelemre méltó előadást látunk tőle.

Szintén nagyon kicsikkel készítette Molnár Anikó rendező a *Tökváros* című játékot. A magyarpolányi Kis-Galagonya csoport egy székely népmesét dolgozott fel végtelenül sokszínűen, tele ötlettel, játékörömmel, életkedvvel. A játék a játékban formát választották, melyben nagyon kevés eszközt használ a tíz gyerek. Néhány bot, ami aztán hangszerekké, majd kardokká vagy börtönráccsá tud válni, aztán egy nagy maszk, amivel az öregasszony-boszorkányt és mindazokat játsszák el a gyerekek, akit megeleveníteni akarnak. Ami különösen lenyűgöző volt az előadásban, az az, hogy kitűnően vitték bele a saját életkorukat, a fiú-lány évdést, a szerelmet, és mindezt kedvességgel és bájjal tették. A nemi identitás kialakítása tudjuk, hogy mennyire fontos, és ha ezt valaki így teszi, mint Molnár Anikó, az példamutató! Ragyogó

tempó, ritmus, ötletesség és természetesség jellemezte az előadást. A mintegy tízperces előadás az általam idén látott előadások közül kiemelkedett.

A néptánc műfaját használta fel a Fokla gyermektáncsoport *A kis bicebóca* című, Móra Ferenc által írt történet elmesélésére. A Takács Mária által vezetett együttes – hasonlóan a négy év előtti előadásban szereplőkhöz – most is rendkívül igényesen, pontosan és magas színvonalon táncolt. Kiemelkedett a Cintula és a két csicskásának tánca. Nagyon jó érzékkel használta a zene dramaturgiáját a rendező a különböző figurák és szituációk ábrázolására (pl. a feleltetésnél, a tanulás-lapozásnál, vagy amikor kis bicebóca doromb zenére jelenik meg). Igazi táncszínházi élményt nyújtott az előadás.

Néphagyomány ihlette a felsőrajki Szájharmónia-kölykök *Boszorkányégetés* című előadását, amely egy rontásjáték-kenderégetés gyerekváltozata. Ez az előadás is azzal az ötlettel indít, amivel idén sokszor találkoztam, vagyis azzal, hogy a színre lépő gyerekek „kitalálják”, hogy játsszunk el valamit! A felsőrajkiak ezt az előadást is igen mértéktartóan tervezték meg. A tízperces játékban Tóth Béla rendezőnek sikerült élő és vérbő figurákat felvonultatni. A házaspárt megformáló szereplők, különösen az aszszonyt játszó lány alakítása emlékezetes marad. Eleven szituációk, jókedv, néhány jópofa ötlet jellemezte az előadást.

Horváth Barnabásné Csehimindszenten harminckét éve vezet hagyományőrző gyermekcsoportot. A falu minden általános iskolása ezekben az években az ő színjátékosja volt. Saját gyermekkorának történeteit, az öreganyái, a dédanyái, a szomszédok, a keresztapák történeteit eleveníti meg úgy, hogy a gyerekekkel közösen végzett gyűjtőmunka során a történetekhez illeszthető népdalokat, mondásokat, kiabálósokat keresnek. A gyerekek ehhez sokszor a szüleiktől kapnak segítséget, akik sokan maguk is Marika néni Pöttyös Színpadának tagjai voltak. Vagyis birtokukba veszik saját múltjukat, falujuk hagyományait, történeteit, legendáit, népdalait. Az idei történetük a *Piperés tik, vagy kakaska* is a gyerekek közös játékával, majd a meséléssel kezdődik („Játsszátok el a mesét!”). Ezután szerepeket vállalnak és előadják Meré Mária történetét, aki csak a piperés tikját dédelgeti, amiért aztán kineveti a falu. A történethez – tulajdonképpen egy láncmese – olyan népdalokat illesztettek, amelyek a helyzetekhez passzolnak. Ezeket nagyon tisztán adták elő, így a dalok szervültek a játékkal. A hagyományőrző játékok egyik jellegzetes problémája dramaturgiai, mivel kevés lehetőség van szituációk, helyzetek, figurák eljátszására. Ez a csehimindszentieknél is problémát jelentett...

Győrben a Grácia Alapfokú Művészeti Iskola keretén belül dolgozik Frankó Kata, aki idén ismét egy Arany János-balladához nyúlt (tavaly a Szintiprók csoport a Vörös Rébék érdekes feldolgozásával kísérletezett). Az *Ágnes asszony* balladáját hét játszó és egy hegedűn közreműködő lány adta elő. Idén is használtak mozgásszínházi elemeket, de jelentős szerepet adtak a vizualitásnak és a zenének is. A színek dramaturgiáját is hatásosan használták: a történetmesélők vérvörös pólókban, fekete nadrágban, Ágnes aszszony fehérben volt. Fehér lepedőkkel dolgoztak végig az előadásban – a fehér lepedő főszerepet kapott, az előadásban központi ötletté vált. A lepedőket különböző formában és funkciókkal használták, olyanokkal, amelyek a történet mögöttes tartalmát segítettek kibontani. A bábokká formált lepedőkkel pedig a ballada különböző szereplőit szólaltatták meg. A szereplők fegyelmezett színpadi jelenléte, a közös, jó ritmusú szövegmondás hozzájárult az előadás sikeréhez.

Szombathelyről jöttek a Reményik Evangélikus Általános Iskola diákjai, akik Németh Gyöngyi tanárnő vezetésével egyházuk egyik kiemelkedő személyiségének, Sztehlo Gábornak emlékére készítettek ünnepi műsort. Sztehlo Gábor a második világháború után összeszedett mindenféle kallódó árvát, zsidót, földesúri ivadékot, cigányt és csavargó gyereket, akikkel *Gaudiopolis – az öröm városa* elnevezéssel (ez volt előadásuk címe is) gyerekállamot alapított. Segített megszervezni az életüket, afféle kis demokratikus államot alapítottak, munkamegosztásban dolgoztak, tanultak – élni tanultak. Aztán 1949-ben kiűzték a maga teremtette otthonból. Az előadásban az epikus elem, a történet elmondása dominált, amelyet egy-egy jelenet eljátszása vagy dal eléneklése tett változatossá. Oratórikus jellegű, ihletetten szép ünnepi műsort láttunk, amelyben a gyerekek nagy kedvvel és odaadással vettek részt.

A Répásiné Hajnal Csilla vezette Vadvirágok csoport idén Móricz Zsigmond *Hét krajcár* című novelláját dolgozta fel. A történet eredetileg kétszereplős, ám mivel a csoport tíz tagból áll, nekiláttak közösen feldolgozni a művet. A szegénység a mai világban is jelenlévő, sokakat érintő nagy probléma, eköré épül a játék. A csoport ötletei, az improvizációk jól szervültek az előadásban. Az érzelmes történet mai világba történő átültetése azonban nem tud minden részletében jól működni. (Az éhezés, a pénztelenség itt a mézeskenyér követelésében jelenik meg. Szerencsére a játszóknak nincs éhezés-élménye. A pénztelenség sem tud ebben a formában megráznia.) A novella feldolgozását vállaló rendezői munka és a csoport közös munkája emlékezetes előadást eredményezett.

10. kép: Hét krajcár. A győri Vadvirágok csoport előadása. Rendezte Répásiné Hajnal Csilla. Kaposi László felvétele

A győri Arrabona Diákszínpad nagycsoportja *Gyere velem!* címmel mutatta be – szintén sokféle és sokirányú műhelymunka eredményeként – előadását. A Balla Richárd rendező nevével fémjelzett előadás nehezen értelmezhető volt számomra, mivel egy olyan történet részeit láttuk, amelyben az események sorrendjére nehezen lehetett következtetni, nem is állt össze a történet. Az álom, a szülőktől való elhagyatottság, a baleset, a magány, az egyedül maradás, a babába való kapaszkodás, a baba életre kelése érdekes és megkapó képekben jelent meg, de egységesen értelmezni nehéz volt. Az elvont történet képeit a játékosok fegyelmezett komolysággal jelenítették meg.

Molnár Anikó másik színjátszó csoportja Magyarpolányból – a Galagonya színpad – a *Kövek* című darabból készített egy sajátos előadást. Az eredeti történetet erősen kibővítették a televízióból ismert és népszerű *Helyszínélők* sorozat elemeivel. Ezek a rendőrös és nyomozós részek stílusában teljesen leváltak a drámai történetről, aránytalanul hosszúak is voltak. A színjátszók láthatóan hatalmas élvezettel vettek részt a parodisztikus jelenetek elkészítésében és eljátszásában. A csoport munkájának minőségére vall, hogy nagyon erős egyéni megszólalások voltak, a csoportos jelenetekben pedig egymásra figyelve, kiválóan működtek együtt. A látványos elemek azonban sokszor funkció nélkül jelentek meg. (Varázsló, UV-fény stb.) Tudjuk persze, hogy sokszor nehéz ellenállni a gyerekek kívánságainak...

Izgalmas előadást rendezett idén is Tegyi Tibor a Nem Art színjátszó csoporttal. Improvizációkból építették az előadást, melynek középpontjában egy olyan lány áll, akit kiközösítenek az osztálytársai, akit megaláznak az iskolatársai, akit meglopnak, akit a tanárai is megaláznak. Mindeközben az anyja sem veszi észre, mi történik nagyon szeretett gyermekével. Tegyi Tibor erős jelenetekkel ábrázolja a lány megaláztatását, a sapka, nyúl, róka jelenet, a narancsevős jelenet erős drámai hatású. Nagyszerű színházi megoldások születtek pl. azzal, hogy az egész játékot egy bokszringbe helyezi, rögtön megteremti a szükséges atmoszférát. A kötéllel később is kreatív megoldásokat alkalmaz a rendező. Minden jelenet kidolgozott, átütően jó műhelymunkáról tanúskodik. Az előadásban a főszereplő – az állandó megaláztatást elszenvedő – lánnyal azonban nem tudunk azonosulni, mert nem tudunk meg róla semmit, csak azt, hogy végzetesen lúzer. A vele való együttérzés hiánya csökkenti az előadás drámaiságát.

A lendvai Carpe Diem színjátszó csoport nagyszerű előadással örvendeztetett meg mindenkit. Életjátékot készítettek Mess Attila rendező irányításával. Címe: *Cetera Desunt* (A többi hiányzik), amelynek alapját a gyerekek által írt naplók képezték. A játékban mindennapi életük elevenedik meg, amelynek meghatározó színtere az iskola, a tanórák, az iskolai közösség. Kósa Matyi, a laza szállal szövött történet főszereplője köré szerveződnek a jelenetek, aki minden helyzetben vesztes, ő az, akit a társai nem választanak be tornaórán a csapatba, akit az ebédlőben a többiek a lányok előtt kiröhöggetnek, majd a tanár is megbün-

teti, ő az, akinek mindig ügyesebb, okosabb a testvére, akivel ráadásul többet focizik a négynapos héten az elvált apa, akit nem ért meg anya stb.

A játék a naplók behozatalával kezdődik: Peti vagyok, Matyi vagyok stb. „Ez az én életem” – teszik le a naplóikat egyenként a szereplők. Az egyéni bemutatkozás folytatódik, magukról közölnek mondatonként valami számukra fontosat, ami személyes vallomás is, értékrendjükbe is betekintést engednek. Az egyéni megszólalásokat szituációk követik, a könyvtári jelenetben két fiú sutára sikerült közeledési kísérletét látjuk a kiválasztott lányhoz, majd a tanórák következnek. Mind a három tanóra megjelenítése (testnevelés, földrajz, irodalom) bravúros. Tele humorral, finom megfigyelésekkel, nagyszerű térbeli megoldással. (Az osztályt játszó is a nézőkkel szemben, a színpad jobb oldalán, a tanár is a nézőkkel szemben helyezkedik el). A „Ronaldó kinevelését” célul tűző, de a focit csak elméletben, „papírból” oktató testneveléstanár, a föld katasztrófáit, a cunamit, majd a földi élet végét, a halál és kilátástalanság vízióját előrevetítő földrajz-tanár unott és szenttelen előadása, majd az irodalom órán a „Honnan szerezzük erkölcsi értékeinket?” című kérdésre az elvárt válaszok forszírozása, mindez bravúros telitalálatok sora. Az iskolai étkezőben lezajló jelenetben a társai által megalázott Kósát még a tanár is „szívátja”, mire Kósának betelik a pohár és az ajtóból visszafordulva úgy vágja földhöz az almáját, hogy az szinte szétrobban a kövön. A retorzió nem marad el, a tanár behívja az anyát. A gyerek tettének indítékait számon kérő felnőttek képtelenek felfogni, miről van szó. A bensőjében zajló érzéseket, indulatokat, az elkeseredését csak a közönségnek üvölti ki Matyi. Szívszorító az elvált apával focizó két fiú jelenete is, amelyben a két fiú, Matyi és bátyja, Norbi verseng az apáért, az idejéért, a figyelméért. A darab záró jelenetében egy show műsor szereplőiként félelmeiket fogalmazzák meg, amelyben a műsorvezető-moderátor hajszolja és csikarja ki a válaszokat, amelyek az undorító média-show forma kontrasztjaként mélységesen, fájdalmasan igazak. A záró képben farkasszemet néz velünk hosszan, némán a tizenhárom gyerek, van miről gondolkodnunk.

Ez az előadás számomra mind tartalmában, mind előadásmódjában izgalmas, valóban mai és hiteles. Közismert, hogy a gyerekek improvizációiból, élményeiből építkező produkciók legnagyobb próbatétele a megismételhetőség, vagyis az, hogy az előadás elkészülte után képesek-e a játszó azonos szinten, azonos intenzitással, hitelesen és dinamikával játszani. Elhítni minden alkalommal, hogy ezek a mondatok itt és most születnek meg. Ehhez a gyerekeket csak nagyon alapos és következetes színházi műhelymunkával lehet alkalmassá tenni, mivel az elkészült mű már nem tűr improvizációt, vagyis ugyanolyan halálosan komoly, fegyelmezett munkát kíván, mint bármilyen kötött szövegű dráma. Az általam látott mindkét előadás ezt mutatta, vagyis a csapatnak jó „edzője” van.

11. kép: Cetera Desunt. A lendvai Carpe Diem csoport előadása. Rendezte Mess Attila. Kaposi László felvétele

A játék szerkezete is példás, kiváló dramaturgia, pontos, a tartalmat szolgáló ritmus, a humoros és a szívbemarkoló jelenetek, a pasztell és az erős, harsány színek váltakozása egy percre sem engedi el a nézőt. Minden szereplőnek erős a jelenléte, a figurák kimunkálása is profi színvonalú. A szereplők személyes érintettsége teljesen áthatja az előadást, miközben éles, megdöbbentő és gyomorszorító, ahogy tükröt tartanak elénk: igen, ilyen világot teremtettünk. A gyerekek nagyszerűen érzik magukat a játékban, jókedv, erő és fegyelem jellemzi az előadást. (A vezetők elmondása szerint Lendván már annyira népszerű a csoport, hogy gyerekek azért tanulnak magyarul, hogy bekerülhessenek a Carpe Diem színjátszó csoportba!) Mess Attila és csapata ragyogó, nagyon szerethető és élvezetes előadást készített. Szívből gratulálók!

Szakall Judit

Az országos gyermekszínjátszó fesztiválra meghívott csoportok és előadásaik

MÁKVIRÁGOK

Zichy Jenő Általános Iskola, Sárszentmihály
MiCsodafa?!
Csoportvezető-rendező: Bozai Éva

MUMPICOK

Marianum Egyházi Iskolaközpont, Komárom (Szlovákia)
Mátyás király s.m.s.e.
Csoportvezető-rendező: Melicher Andrea

VÖRÖSMARTY DIÁKSZÍNPAD

Vörösmarty Mihály Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Kápolnásnyék
Hurrá, kirándulunk!
Csoportvezető-rendező: Dr. Katonáné Kutai Erika

NÁNAI GARABONCIÁSOK

Várdomb-Alsónána Bölcsőde, Óvoda és Általános Iskola
A kisködmön
Csoportvezető-rendező: Orcskai Marianna, Kollárné Kuris Piroska

FELLEGHAJTÓ TÁRSASÁG

Munkácsy Mihály Általános Iskola, Székesfehérvár
A tréfás kúdos
Tánc: Kneifelné Vass Éva
Csoportvezető-rendező: Oláh József

CARPE DIEM

I. Számú Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva (Szlovénia)
Cetera Desunt
Csoportvezető-rendező: Mess Attila

TINI-ACTORS

Népkör Magyar Művelődési Intézet, Kula (Szerbia)
Ludas Matyi
Csoportvezető-rendező: Pásztor József

TURBÓ CSIGA

SIOK Beszédes József Általános Iskola, Siófok
Egyszer volt, hol nem volt...
Csoportvezető-rendező: Takács Tünde

VÁNYAI MŰVÉSZETI CSOPORT

Ványai ÁMK, Dévaványa
kAmAsZ(sÁg)Ok
Csoportvezető-rendező: Boldis Julianna

LENSZIROM

Nyírbátori Kulturális Központ
Álmodtál már ilyesmit?
Csoportvezető-rendező: Vona Éva

BENDEGÚZOK

Országgh Kristóf Általános Iskola, Sirok
Három cigány a fa tetején
Csoportvezető-rendező: Gál Zoltán

FAPIHE

Arany János Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Bag
Mesteremberek
Csoportvezető-rendező: Fodor Éva és Szivák-Tóth Viktor

ERDŐKERÜLŐK

Erdőkertesi Faluház és Könyvtár
Meseszál
Csoportvezető-rendező: Kovács Éva

LAJTORJA CSOPORT

József Attila Közösségi Ház, Szabadszállás
Az ördög darálója
– mesefűzér Parti Nagy Lajos mesefeldolgozásai és más szerzők szövegei alapján
Csoportvezető-rendező: Török László

KÖRBE SZÍNPAD

Jászai Mari Színház, Népház, Tatabánya
Love story, avagy fiúk, lányok, figyelem!
Fő ügyintéző s egyben pótanyu: Kovács Zsuzsa
Csoportvezető-rendező: Meleg Gábor

KÍSÉRLETI SZÍNPAD

Bácskai ÁMK, Felsőszentiván
Apám hitte...
Csoportvezető-rendező: Kalmár János